

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική
Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων**

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

**Φοροδιαφυγή και Φορολογική Συμμόρφωση – Η Επίδραση του
Φορολογικού Ελέγχου, της Φορολογικής Ηθικής και της Τεχνολογίας.**

της

Μαρίας Κακουράκη του Ιωάννη

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών
Αποφάσεων**

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2024

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας, κύριο Δρογαλά Γεώργιο, για την καθοδήγηση και τις χρήσιμες συμβουλές που μου παρείχε κατά τη διαδικασία εκπόνησης της εργασίας, καθώς και για τις γνώσεις που μου έδωσε κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την συμπαράσταση και παρότρυνση, κατά την διάρκεια της συγγραφής αυτής της εργασίας.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	10
Abstract.....	11
Εισαγωγή – Αναγκαιότητα - Σκοπός – Διάρθρωση.....	12
<i>Εισαγωγή</i>	12
<i>Αναγκαιότητα</i>	13
<i>Σκοπός</i>	13
<i>Διάρθρωση</i>	13
Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό Πλαίσιο Φοροδιαφυγής.....	15
1.1 Έννοια Φοροδιαφυγής.....	15
1.2 Διάκριση της Φοροδιαφυγής από Συναφείς Έννοιες (Φοροαποφυγή, Παραοικονομία)....	15
1.2.1 Φοροδιαφυγή και Φοροαποφυγή.....	15
1.2.2 Φοροδιαφυγή και Παραοικονομία.....	17
1.3 Αιτίες Φοροδιαφυγής.....	18
1.4 Μέθοδοι Φοροδιαφυγής.....	20
1.5 Συνέπειες Φοροδιαφυγής.....	21
1.6 Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα.....	21
1.7 Τρόποι Αντιμετώπισης.....	22
Κεφάλαιο 2: Φορολογικός Έλεγχος, Φορολογική Ηθική, Φορολογικό Σύστημα και Τεχνολογία....	25
2.1 Έννοια Φορολογικού Ελέγχου.....	25
2.2 Είδη Φορολογικού Ελέγχου.....	25
2.3 Έννοια Φορολογικής Ηθικής.....	26
2.4 Παράγοντες Φορολογικής Ηθικής.....	26
2.5 Φορολογικό Σύστημα.....	27
2.6 Τεχνολογία.....	29
Κεφάλαιο 3: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	30
Κεφάλαιο 4 : Μεθοδολογία Έρευνας.....	33
<i>Εισαγωγή</i>	33
<i>Δείγμα</i>	33
<i>Ερωτηματολόγιο Έρευνας</i>	33
<i>Μεταβλητές</i>	35
Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα Έρευνας.....	37
5.1 Αποτελέσματα Περιγραφικής Στατιστικής.....	37
5.2 Αποτελέσματα Αξιοπιστίας Κλίμακας.....	66
5.3 Αποτελέσματα Ανάλυσης Συσχετίσεων.....	68
5.4 Αποτελέσματα Ανάλυσης Παλινδρόμησης.....	70

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα, Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική έρευνα	75
Βιβλιογραφία.....	77
Παράρτημα : Ερωτηματολόγιο Έρευνας.....	81

Πίνακας Γραφημάτων

Γράφημα 1 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 1.....	37
Γράφημα 2 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 2.....	38
Γράφημα 3 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 3.....	39
Γράφημα 4 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 4.....	40
Γράφημα 5 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 5.....	41
Γράφημα 6 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 6.....	42
Γράφημα 7 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 7.....	44
Γράφημα 8 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 8.....	45
Γράφημα 9 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 9.....	46
Γράφημα 10 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 10.....	48
Γράφημα 11 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 11.....	50
Γράφημα 12 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 12.....	51
Γράφημα 13 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 13.....	52
Γράφημα 14 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 14.....	53
Γράφημα 15 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 15.....	54
Γράφημα 16 : Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 16.....	55
Γράφημα 17 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 17.....	56
Γράφημα 18 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 18.....	57
Γράφημα 19 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 19.....	58
Γράφημα 20 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 20.....	60
Γράφημα 21 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 21.....	61
Γράφημα 22 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 22.....	62
Γράφημα 23 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 23.....	63
Γράφημα 24 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 24.....	64

Γράφημα 25 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 25..... 65

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 1	37
Πίνακας 2 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 2	38
Πίνακας 3 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 3	39
Πίνακας 4 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 4	40
Πίνακας 5 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 5	41
Πίνακας 6 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 6	42
Πίνακας 7 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 7	43
Πίνακας 8 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 8	45
Πίνακας 9 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 9	46
Πίνακας 10 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 10	47
Πίνακας 11 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 11	49
Πίνακας 12 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 12	51
Πίνακας 13 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 13	52
Πίνακας 14 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 14	53
Πίνακας 15 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 15	54
Πίνακας 16 : Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 16	55
Πίνακας 17 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 17	56
Πίνακας 18 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 18	57
Πίνακας 19 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 19	58
Πίνακας 20 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 20	59
Πίνακας 21 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 21	61
Πίνακας 22 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 22	62
Πίνακας 23 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 23	63

Πίνακας 24 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 24	64
Πίνακας 25 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 25	65
Πίνακας 26 Περιγραφικά στοιχεία και ανάλυση αξιοπιστίας των μεταβλητών	66
Πίνακας 27 Ανάλυση συσχετίσεων μεταβλητών	69
Πίνακας 28 Ανάλυση Adjusted R Square για το μοντέλο της παλινδρόμησης	70
Πίνακας 29 Ανάλυση ANOVA για το μοντέλο της παλινδρόμησης	71
Πίνακας 30 Ανάλυση Coefficients για το μοντέλο της παλινδρόμησης	72

Περίληψη

Ένα από τα μεγαλύτερα και διαχρονικότερα προβλήματα που έχουν όλα τα κράτη να επιλύσουν, είναι αυτό της φοροδιαφυγής. Αποτελεί ένα δημοσιονομικό εμπόδιο που παρατηρείται ήδη από τα αρχαιότερα χρόνια και παραμένει πάντα στην επικαιρότητα. Αυτό το γεγονός το καθιστά εξαιρετικά σημαντικό και ενδιαφέρον να αναλυθεί περαιτέρω. Σε αυτή την εργασία, αρχικά θα αναλυθεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, θα γίνει διάκρισή της από συναφείς έννοιες με παρόμοια χαρακτηριστικά και θα παρουσιαστούν εκτενώς οι αιτίες που οδηγούν τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες να προβούν σε τέτοιες πράξεις. Η φοροδιαφυγή εκδηλώνεται κυρίως με πράξεις απόκρυψης εισοδημάτων και περιουσιακών στοιχείων με σκοπό την απόκτηση πρόσκαιρου κέρδους από τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης. Θα παρουσιαστούν συνεπώς, οι κυριότεροι μέθοδοι φοροδιαφυγής που χρησιμοποιούνται, οι συνέπειες που έχουν στην οικονομία και την ισότητα, καθώς και ορισμένοι τρόποι αντιμετώπισης που συστήνονται. Στη συνέχεια θα εξεταστεί η επίδραση συγκεκριμένων παραγόντων στη φοροδιαφυγή. Συγκεκριμένα θα εξεταστεί αν και με ποιον τρόπο βοηθά ο φορολογικός έλεγχος και η τεχνολογία στην καταπάτηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής και πως η φορολογική ηθική και το φορολογικό σύστημα σχετίζονται με την αύξηση της παρατήρησης του φαινομένου. Θα διεξαχθεί εμπειρική έρευνα προκειμένου να απαντηθούν αυτά τα ερωτήματα μέσω ερωτηματολογίων τα οποία θα διανεμηθούν σε τυχαίο δείγμα του πληθυσμού της Ελλάδας. Τα δεδομένα που θα αντληθούν από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου θα αναλυθούν στατιστικά και τα σχετικά συμπεράσματα θα παρουσιαστούν στο τελευταίο κεφάλαιο. Συνοπτικά, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο φορολογικός έλεγχος έχει ισχυρή και αρνητική σχέση με τη φοροδιαφυγή ενώ η τεχνολογία έχει ισχυρή και θετική σχέση με τη φοροδιαφυγή. Η επίδραση ωστόσο της φορολογικής ηθικής και του φορολογικού συστήματος στη φοροδιαφυγή βρέθηκε μη στατιστικά σημαντική.

Λέξεις Κλειδιά: Φοροδιαφυγή, Φορολογικός Έλεγχος, Φορολογική Ηθική, Τεχνολογία

Abstract

One of the most urgent and eternal problems that all states have to solve is that of tax evasion. It is a financial obstacle that has been observed since the earliest years and always remains relevant. This fact makes it extremely important and interesting to analyze further. In this work, the phenomenon of tax evasion will first be analyzed, it will be distinguished from related concepts with similar characteristics and the causes that lead businesses and individuals to carry out such acts will be presented in detail. Tax evasion mainly manifests itself through acts of concealing income and assets in order to obtain a temporary profit from the reduction of tax liability. Therefore, the main tax evasion methods used, the consequences they have on the economy and equality, as well as some recommended countermeasures will be presented. The impact of specific factors on tax evasion will then be examined. In particular, it will be examined, whether, and in what way tax control and technology help to suppress the phenomenon of tax evasion and how tax ethics and the tax system are related to the increase in the observation of the phenomenon. Empirical research will be conducted in order to answer these questions through questionnaires which will be distributed to a random sample of the population of Greece. The data obtained from the answers to the questionnaire will be analyzed statistically and the relevant conclusions will be presented in the last chapter. Briefly, the results showed that tax audit has a strong and negative relationship with tax evasion while technology has a strong and positive relationship with tax evasion. However, the effect of tax ethics and the tax system on tax evasion was found to be non-statistically significant.

Key Words: Tax Evasion, Tax Audit, Tax Ethics, Technology.

Εισαγωγή – Αναγκαιότητα - Σκοπός – Διάρθρωση

Εισαγωγή

Μια από τις κύριες πηγές χρηματοδότησης όλων των κρατών είναι η φορολογία. Τα έσοδα που λαμβάνονται από αυτή, με την κατάλληλη δημοσιονομική διοίκηση, διοχετεύονται σε δημόσιες υπηρεσίες, επενδύσεις και κοινωνική ασφάλιση.

Ως εκ τούτου, ένα μεγάλο πρόβλημα όχι μόνο της ελληνικής οικονομίας, αλλά και όλου του κόσμου, είναι αναμφισβήτητα η φοροδιαφυγή, δηλαδή η αποτυχία των κρατικών μηχανισμών να εισπράξουν τα ακριβή έσοδα από την επιβολή άμεσων και έμμεσων φόρων.

Στην Ελλάδα μετά την οικονομική κρίση, η φοροδιαφυγή οδηγεί σε συνεχή απώλεια (προϋπολογισμένων) εσόδων, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση των υπηρεσιών δημοσίων αγαθών που προφέρονται από το κράτος αλλά και την ενεργοποίηση ενός φαύλου κύκλου δημιουργίας νέας τάσης για φοροδιαφυγή. (Φωτιάδης, 2021)

Η φοροδιαφυγή είναι ένα μείζον πρόβλημα γιατί εκτός από τη μείωση των φορολογικών εσόδων, αυξάνει επίσης τις κρατικές δαπάνες για την επιβολή φορολογικών ελέγχων μέσω των οποίων προλαμβάνονται, εντοπίζονται και αντιμετωπίζονται οι δραστηριότητες της φοροδιαφυγής. (Irawan & Utama , 2021)

Για πολλούς, η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής θα απαιτήσει μεγαλύτερους ελέγχους και πρόστιμα, ενώ για άλλους, η εύρεση λύσης στο πρόβλημα θα απαιτήσει τον εντοπισμό παραγόντων που βελτιώνουν τη φορολογική συμμόρφωση, όπως η φορολογική ηθική. (Φωτιάδης, 2021)

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να εντοπίσουν τους λόγους πίσω από τη φοροδιαφυγή προκειμένου να θεσπίσουν μεταρρυθμίσεις και να μειώσουν τον αρνητικό αντίκτυπο αυτού του φαινομένου σε ολόκληρο τον κόσμο. (Hichem , 2015)

Αναγκαιότητα

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, είναι σημαντικό να διερευνηθεί εκτενώς το διαχρονικό πρόβλημα της φοροδιαφυγής, να τεθεί το θεωρητικό πλαίσιο και να αναλυθούν οι αιτίες ύπαρξης του φαινομένου, ώστε να μπορέσουν να δοθούν πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης τους από τους κρατικούς μηχανισμούς. Παρόλη τη διαθέσιμη βιβλιογραφία πάνω στο ζήτημα, αυτή η εργασία είναι αναγκαία γιατί διαλευκάνει την επίδραση συγκεκριμένων μεταβλητών στη φοροδιαφυγή.

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι αφενός να διερευνήσει θεωρητικά το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, αφετέρου να αξιολογήσει την επίδραση ορισμένων παραγόντων της φοροδιαφυγής: του φορολογικού ελέγχου, της φορολογικής ηθικής, και της τεχνολογίας. Θα ασχοληθεί επίσης με τον ρόλο που έχει το φορολογικό σύστημα στη φοροδιαφυγή. Η ανάλυση διεξάγεται με θεωρητικής και εμπειρική διερεύνηση μέσω της ανάλυσης δεδομένων που προκύπτουν μετά από έρευνα.

Διάρθρωση

Η παρούσα εργασία απαρτίζεται από έξι (6) κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο της φοροδιαφυγής, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού και άλλων θεωρητικών στοιχείων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται σε θεωρητικό επίπεδο οι προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής με τους οποίους ασχολείται η παρούσα εργασία.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και των ερευνών σχετικά με τη φοροδιαφυγή και των προσδιοριστικών παραγόντων της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρατίθεται η μεθοδολογία έρευνας. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζεται το δείγμα της εμπειρικής έρευνας, ο τρόπος με τον οποίο συλλέχθηκαν

τα δεδομένα καθώς και οι ερωτήσεις που συμπεριλήφθηκαν στο ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε στο δείγμα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η στατιστική ανάλυση των δεδομένων που αποκτήθηκαν από την διάθεση των ερωτηματολογίων. Αρχικά χρησιμοποιείται η περιγραφική στατιστική, ύστερα ο έλεγχος αξιοπιστίας, η ανάλυση συσχετίσεων των μεταβλητών και η ανάλυση παλινδρόμησης. Έπειτα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της εργασίας, επισημαίνεται η συνεισφορά της έρευνας, καθώς και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό Πλαίσιο Φοροδιαφυγής

1.1 Έννοια Φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή είναι μια παράνομη πράξη που γίνεται σκόπιμα από τον φορολογούμενο για τη μείωση της φορολογικής του υποχρέωσης σύμφωνα με τους νόμους και κανονισμούς. (Alm , 1999).

Οι (Andreoni & al, 1998) εξηγούν ότι ο δείκτης της φοροδιαφυγής ορίζεται ως το φορολογικό κενό μεταξύ του φόρου εισοδήματος που οφείλει ο φορολογούμενος, με το ποσό που κατέβαλε και δηλώνει οικειοθελώς στη δήλωσή του. Η Φοροδιαφυγή επομένως αποτελεί ποινική πράξη, με τους παραβάτες να τιμωρούνται από χρηματικά πρόστιμα μέχρι και φυλάκιση.

Με βάση τη φύση της δραστηριότητάς τους, είναι πιο ευνοϊκό για τους ελεύθερους επαγγελματίες να φοροδιαφύγουν σε σχέση με τους μισθωτούς λόγω του ότι οι δεύτεροι δεν έχουν τη δυνατότητα να αποκρύψουν τον μισθό που λαμβάνουν από την εξαρτημένη εργασία τους. Σ' αυτούς εμφανίζεται κυρίως με τη μορφή της αδήλωτης εργασίας. Επίσης, για τον ίδιο λόγο, αδύνατο να αποκρυφτούν είναι τα εισοδήματα που αποκτώνται από εκμετάλλευση ακίνητης περιουσίας, όπως ενοίκια.

1.2 Διάκριση της Φοροδιαφυγής από Συναφείς Έννοιες (Φοροαποφυγή, Παραοικονομία)

Συχνά, υπάρχει σύγχυση των εννοιών της Φοροδιαφυγής, της Φοροαποφυγής και της Παραοικονομίας λόγω του ότι αυτές οι τρεις έννοιες είναι στενά συνυφασμένες μεταξύ τους. Χρειάζεται λοιπόν να κατανοήσουμε τις έννοιες ξεχωριστά ώστε να διακρίνουμε τις διαφορές τους, κάτι το οποίο είναι απαραίτητο ώστε να μπορέσουμε να προχωρήσουμε στη μελέτη της συγκεκριμένης εργασίας.

1.2.1 Φοροδιαφυγή και Φοροαποφυγή

Το να «φοροδιαφεύγεις» και το να «φοροαποφεύγεις» μπορεί να

ακούγονται σαν παρόμοιες ενέργειες, αλλά οι δύο έννοιες είναι πολύ διαφορετικές. Η φοροαποφυγή μπορεί να επιτευχθεί με διάφορους νομικούς τρόπους, ενώ η φοροδιαφυγή είναι οικονομικό έγκλημα και οδηγεί σε αυστηρές ποινές. (Azhar & al, 2016).

Η φοροδιαφυγή μπορεί να αναφέρεται στη σκόπιμη παραποίηση φορολογικών στοιχείων με την παράλειψη δήλωσης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, φορολογητέου εισοδήματος και κερδών, ενώ η φοροαποφυγή συμβαίνει όταν ένα άτομο ή εταιρεία χρησιμοποιεί διακριτικές φορολογικές πρακτικές για να συμμετάσχει σε νόμιμες δραστηριότητες για τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης. (Hichem , 2015)

Οι πιο συνηθισμένες μέθοδοι για τη νόμιμη αποφυγή της πληρωμής φόρων είναι η αναβολή εισοδήματος και η έκπτωση του φόρου εισοδήματος. (Azhar & al, 2016).

Η αναβολή εισοδήματος αποτελεί την αναβολή της είσπραξης του εισοδήματος μέχρι το επόμενο φορολογικό έτος και συχνά χρησιμοποιείται από επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν τη λογιστική βάση του δεδουλευμένου. Η χρήση της έκπτωσης φόρου, μειώνει το συνολικό εισόδημα γεγονός που μειώνει και το ποσό των οφειλόμενων φόρων. (Azhar & al, 2016)

Σύμφωνα με τον (Hichem , 2015) άλλοι μέθοδοι Φοροαποφυγής περιλαμβάνουν την τιμολόγηση των υλικών αγαθών σε ενδο-ομιλικές συναλλαγές, την αύξηση του ενδοεταιρικού χρέους και την κατάλληλη τοποθέτηση γεωγραφικά, κεντρικών υπηρεσιών και άυλων περιουσιακών στοιχείων.

«Οδηγό για τη διάκριση μεταξύ της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής στο ελληνικό δίκαιο αποτελεί η γενική διάταξη κατά της φοροαποφυγής (Άρθρο 38 του Ν. 4174/2013). Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, πρακτική φοροαποφυγής αποτελεί κάθε τεχνητή διευθέτηση, ή σειρά διευθετήσεων, που αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα, το οποίο προκύπτει από τη σύγκριση του οφειλόμενου φόρου, ως συνέπεια της εν λόγω διευθέτησης, με το ποσό που θα όφειλε ο ίδιος φορολογούμενος, υπό τις ίδιες συνθήκες, χωρίς τη διευθέτηση.» (ERNST & YOUNG, 2016)

Η Φοροαποφυγή επιτυγχάνεται με κατάλληλο επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό, ο οποίος ορίζεται από την αρμόδια Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις φορολογικές αποφάσεις (TAXE 2) , ως:

«Η εκμετάλλευση τεχνικών πτυχών ενός φορολογικού συστήματος ή αναντιστοιχιών μεταξύ δύο ή περισσότερων φορολογικών συστημάτων με σκοπό τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης.» (ΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ , 2016)

Η φοροδιαφυγή εμφανίζεται με άτυπο τρόπο στην άτυπη οικονομία -αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση δεν είναι καν εγγεγραμμένη ως επίσημη επιχείρηση. (Azhar & al, 2016)

1.2.2 Φοροδιαφυγή και Παραοικονομία

Η Φοροδιαφυγή και η Παραοικονομία είναι δυο διαφορετικές αλλά σχετικές έννοιες που αφορούν τον μη επίσημο ή ανεπίσημο τομέα της οικονομίας.

Η παραοικονομία μπορεί να οριστεί ως οικονομικές δραστηριότητες δεν καταγράφονται στις επίσημες εκτιμήσεις του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). (Veiga & Kholilul Rohman, 2017)

Σύμφωνα με το εγχειρίδιο «Measuring the Non-Observed Economy» (ΟΟΣΑ, 2002), η Μη Παρατηρούμενη Οικονομία περιλαμβάνει πέντε συνιστώσες: *«(1) «υπόγεια παραγωγή» που ορίζεται ως εκείνες οι δραστηριότητες που είναι παραγωγικές και νόμιμες αλλά σκόπιμα αποκρύπτονται από τις δημόσιες αρχές για να αποφευχθεί η πληρωμή φόρων ή η συμμόρφωση με κανονισμούς, (2) «παράνομη παραγωγή», που ορίζεται ως εκείνες οι παραγωγικές δραστηριότητες που παράγουν αγαθά και υπηρεσίες που απαγορεύονται από το νόμο ή που είναι παράνομες όταν εκτελούνται από μη εξουσιοδοτημένους παραγωγούς, (3) «άτυπη παραγωγή του κλάδου», που ορίζεται ως εκείνες οι παραγωγικές δραστηριότητες που διεξάγονται από επιχειρήσεις που είναι μη αναγνωρισμένες ή/και είναι μικρότερες από ένα καθορισμένο μέγεθος όσον αφορά την απασχόληση και οι οποίες έχουν κάποια παραγωγή στην αγορά, (4) «παραγωγή νοικοκυριών για ίδια τελική χρήση», που ορίζεται ως εκείνες οι παραγωγικές δραστηριότητες που έχουν ως αποτέλεσμα αγαθά ή υπηρεσίες που καταναλώνονται ή*

κεφαλαιοποιούνται από τα νοικοκυριά που τα παρήγαγαν, (5) «Στατιστικό υπόγειο»: ορίζεται ως όλες οι παραγωγικές δραστηριότητες που θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη στα βασικά προγράμματα συλλογής δεδομένων αλλά χάνονται λόγω ελλείψεων στο στατιστικό σύστημα» (ΟΟΣΑ, 2002). «Σύμφωνα με έρευνα του Ινστιτούτου Εφαρμοσμένων Οικονομικών του Πανεπιστημίου του Τύμπινγκεν, τον Φεβρουάριο του 2023, η σκιά της οικονομίας στην Ελλάδα φτάνει το 21,7% του επίσημης καταγεγραμμένου ΑΕΠ. Μεταξύ των χωρών-μελών του ΟΟΣΑ μόνο στην Ιταλία είναι υψηλότερο το ποσοστό, με 21,8%. Η Γερμανία εμφανίζεται στις μεσαίες θέσεις της κατάταξης με 10,2%». (Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 2023)

1.3 Αιτίες Φοροδιαφυγής

Προκειμένου να δώσουμε λύση στο πρόβλημα της φοροδιαφυγής, πρέπει να κατανοήσουμε τους λόγους για τους οποίους αυτό το κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα υπάρχει.

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, τρία είναι τα καθοριστικά στοιχεία για την φοροδιαφυγή: α) οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, β) η πιθανότητα εντοπισμού και τιμωρίας και γ) το μέγεθος των επιβαλλόμενων προστίμων. (IMF, 2013).

Τα αποτελέσματα έρευνας σε χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης δείχνουν ότι οι φορολογούμενοι φοροδιαφεύγουν όταν υπάρχει διαφθορά και η ποιότητα των δημόσιων αγαθών υπηρεσιών είναι κακή. (Uslaner, 2010)

Σύμφωνα με τον (Souhir, 2016), τρεις είναι οι κύριες αιτίες φοροδιαφυγής:

- 1) αδικία φορολογικού συστήματος
- 2) υψηλοί φορολογικοί συντελεστές
- 3) εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση

Σύμφωνα με έρευνα της (ERNST & YOUNG, 2016), οι αιτίες εμφάνισης Φοροδιαφυγής είναι:

1) **Νομοθετικές / Πολιτικές**, που συνίστανται στην πολυνομία/πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και στην επακόλουθη ανασφάλεια δικαίου και σύγχυση που δημιουργείται τόσο στους φορολογουμένους όσο και στους υπαλλήλους της Φορολογικής Διοίκησης.

Η συνεχόμενη αύξηση των φορολογικών συντελεστών οδηγεί τους φορολογούμενους στην φοροδιαφυγή, καθώς το όφελος από αυτή, είναι μεγαλύτερο από το λαμβανόμενο ρίσκο να εντοπισθούν.

Η μη ύπαρξη πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου επίσης επιδεινώνει την κατάσταση.

2) **Τεχνολογικές**, που συνίσταται στην έλλειψη τεχνολογικής / οργανωτικής υποδομής της Φορολογικής Διοίκησης.

Η απουσία ηλεκτρονικής φορολογικής διοίκησης δεν επιτρέπει στους ελεγκτές να συλλέγουν και να διασταυρώνουν αρχεία και στοιχεία για τον κάθε φορολογούμενο, γεγονός που κάνει την ελεγκτική διαδικασία πιο εύκολη.

3) **Γραφειοκρατικές / Οργανωτικές**,

Η ελλιπής οργάνωση των λειτουργιών και του ανθρώπινου δυναμικού της φορολογικής διοίκησης, οδηγεί στον μη έγκαιρο και ελλιπή εντοπισμό των φορολογικών παραβάσεων. Παράλληλα, παρατηρείται έλλειψη επαρκών τεχνικών προσόντων στο ανθρώπινο δυναμικό και έλλειψη κινήτρων για εκτέλεση των αρμοδιοτήτων τους λόγω περικοπών των μισθών τους.

4) **Διαρθρωτικές**, καθώς η Ελλάδα έχει υψηλό αριθμό αυτοαπασχολουμένων και πολύ μικρών επιχειρήσεων σε σχέση με μεγάλες επιχειρήσεις και μισθωτούς

5) **Πολιτισμικές Αιτίες (Φορολογική Κουλτούρα)**, που συνιστά τη γενικότερη πεποίθηση των πολιτών ως προς το κράτος και την ανταποδοτικότητά του.

Η φοροδιαφυγή έχει αντιστρόφως ανάλογη σχέση με την φορολογική ηθική των πολιτών καθώς και με τις προσφερόμενες από το κράτος υπηρεσίες.

1.4 Μέθοδοι Φοροδιαφυγής

«Η φοροδιαφυγή εμφανίζεται με πολλούς τρόπους οι βασικότεροι των οποίων είναι οι εξής: α) Απόκρυψη εισοδημάτων από διάφορες πηγές με σκοπό την πληρωμή μειωμένου φόρου, β) Εμφάνιση υπερβολικών ή εικονικών δαπανών με σκοπό την αυξημένη έκπτωση φόρου, γ) Η μη υποβολή ή η ανακριβής υποβολή φορολογικών δηλώσεων, δ) Η μη απόδοση του οφειλόμενου Φ.Π.Α. στο Δημόσιο, ε) Η νόθευση φορολογικών στοιχείων και βιβλίων.»

(ΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ , 2016)

Σύμφωνα με την ηλεκτρονική πηγή (enikonomia.gr, 2017) αυτοί είναι οι πέντε πιο δημοφιλείς τρόποι φοροδιαφυγής:

- 1) Μη έκδοση απόδειξης ακόμη και αν ο πελάτης πληρώσει με πλαστικό χρήμα. Αυτό συμβαίνει λόγω μη ύπαρξης ενός επαρκή μηχανισμού σύνδεσης των ταμειακών μηχανών με τα μηχανήματα υποδοχής πλαστικού χρήματος (POS) και ως εκ τούτου δεν είναι δυνατή η διασταύρωση των οικονομικών στοιχείων. Αυτό το φαινόμενο συναντάται κυρίως στον κλάδο της εστίασης και της ένδυσης.
- 2) Σύσταση δεύτερης εταιρίας με έδρα σε χώρα «φορολογικό παράδεισο» και χρήση POS το οποίο είναι συνδεδεμένο με τραπεζικό λογαριασμό της εταιρίας του εξωτερικού. Για τις εισπράξεις που διενεργούνται μέσω του ξένου POS, δεν εκδίδονται αποδείξεις αφού δεν υπάρχει τρόπος να εντοπισθούν από την ελληνική φορολογική διοίκηση.
- 3) Χρήση ειδικού λογισμικού το οποίο στο τέλος της ημέρας διαγράφει ολικά ή μερικά, τις αποδείξεις που έχουν εκδοθεί.
- 4) Χρήση ταμειακών μηχανών οι οποίες δεν έχουν δηλωθεί στο υπουργείο Οικονομικών.
- 5) Η εργασία αποκλειστικά με εισπράξεις σε μετρητά.

1.5 Συνέπειες Φοροδιαφυγής

Σύμφωνα με την έρευνα της (ERNST & YOUNG, 2016), τη φοροδιαφυγή ακολουθεί πληθώρα αρνητικών επιπτώσεων, με κυριότερες τις παρακάτω:

- α) Αποτελεί σημαντική απώλεια εσόδων από τον κρατικό προϋπολογισμό
- β) Οδηγεί σε περαιτέρω αύξηση των φορολογικών συντελεστών, δημιουργώντας ένα φαύλο κύκλο φοροδιαφυγής
- γ) Περιορίζει την ποιότητα και ποσότητα των υπηρεσιών που προσφέρει το κράτος, δυσχεραίνοντας την ανταποδοτικότητά του
- δ) Δημιουργεί ανισορροπίες στη δομή της κοινωνίας λόγω της άνισης κατανομής των εισοδημάτων και οξύνει την κοινωνική ανισότητα ενώ εμποδίζει την αναδιανεμητική πολιτική
- ε) Εμποδίζει την αποτελεσματική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική
- στ) Δημιουργεί αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων
- ζ) Οδηγεί σε έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους κρατικούς μηχανισμούς και τους θεσμούς

1.6 Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

Η Ελλάδα κατατάσσεται στην πέμπτη θέση όσον αφορά το χαμηλότερο διάμεσο διαθέσιμο εισόδημα –σε μονάδες αγοραστικής δύναμης– το 2022, ξεπερνώντας μόνο κάποιες ανατολικοευρωπαϊκές χώρες. Αυτή η κατάταξη οφείλεται, αφενός στην οικονομική κρίση και την κρίση ακρίβειας, αφετέρου στην εκτεταμένη φοροδιαφυγή που έχει ως συνέπεια να δηλώνονται πολύ λιγότερα από τα πραγματικά εισοδήματα. (Μανιφάβα, 2023)

«Με βάση τα στοιχεία για τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος, που υποβλήθηκαν

το 2021 και αφορούν εισοδήματα που αποκτήθηκαν το έτος 2020, οι φορολογούμενοι, που αριθμούν το 67,7% του συνόλου των φορολογουμένων, δηλώνουν εισόδημα έως 10.000 ευρώ, δηλαδή μοιράζονται το 4,93% του συνολικού φόρου εισοδήματος, που εισπράττει το κράτος.

Παράλληλα, 46,6% των φορολογούμενων δεν πληρώνουν καθόλου φόρο ή πληρώνουν μέχρι 15 ευρώ. Από στατιστικά στοιχεία, προκύπτει ότι το 72% του ποσού που δηλώθηκε το 2021, αφορά εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις. Οι ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα δεν δήλωσαν τίποτα ή ελάχιστα ποσά.» (Λιόλιος, 2023)

Το ακριβές ύψος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα δεν είναι γνωστό. Οι περισσότερες μελέτες εκτιμούν ότι κυμαίνεται από 40 δισεκατομμύρια ευρώ έως 60 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή σχεδόν το ένα τρίτο του ετήσιου ΑΕΠ της χώρας. Παράλληλα, η Ελλάδα κατέχει μία από τις χειρότερες επιδόσεις στο «Κενό ΦΠΑ» με απώλειες ετησίως πάνω από 3 δισεκατομμύρια ευρώ. (Τουχτίδου, 2023)

Σύμφωνα με ανάλυση της ΕΥ (2016) , στο πλαίσιο μελέτης που εκπόνησε για λογαριασμό της ΔιαΝΕΟσις, η συνολική έκταση της φοροδιαφυγής στη χώρα μας κυμαίνεται μεταξύ 6% και 9% του ΑΕΠ.

1.7 Τρόποι Αντιμετώπισης

Σύμφωνα με την (Asnawi , 2013) η φορολογική μεταρρύθμιση της κυβέρνησης δε θα έπρεπε μόνο να στοχεύει στην αλλαγή των νόμων, αλλά πρωτίστως στην βελτίωση της φορολογικής διοίκησης και στην αλλαγή της αντίληψης των φορολογουμένων σχετικά με τη φορολογία.

Όπως απορρέει από τα παραπάνω και σύμφωνα με την έρευνα της (ERNST & YOUNG, 2016) για λογαριασμό της διαΝΕΟσις, οι πιο αποτελεσματικοί τρόποι πάταξης της φοροδιαφυγής είναι οι παρακάτω:

- Μείωση των φορολογικών συντελεστών και των έκτακτων / επιπρόσθετων φόρων επί των ήδη φορολογηθέντων εισοδημάτων. Η Ελλάδα έχει τους υψηλότερους

συντελεστές φορολόγησης εισοδήματος και ΦΠΑ μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Επιπλέον, οι φορολογούμενοι επιβαρύνονται με φόρους επί ήδη δηλωθέντων εισοδημάτων, όπως η εισφορά αλληλεγγύης. Η μείωση των συντελεστών θα περιορίσει σημαντικά το όφελος από την φοροδιαφυγή.

- Εκτεταμένη χρήση πλαστικού χρήματος και υιοθέτηση ηλεκτρονικής τιμολόγησης.

Το ποσοστό χρήσης πλαστικού χρήματος έχει αυξηθεί στην Ελλάδα μετά την επιβολή των capital controls, αλλά παραμένει εξαιρετικά χαμηλό, σε σχέση με τα αντίστοιχα ποσοστά της ΕΕ. Θα πρέπει να δοθούν ισχυρά κίνητρα έκπτωσης φόρου στους καταναλωτές ώστε να χρησιμοποιούν χρεωστικές/πιστωτικές κάρτες στις συναλλαγές τους.

-Αποτελεσματική και εντατική διενέργεια ελέγχων και αποτελεσματική περαίωση των φορολογικών υποθέσεων (μέσω διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών). Έχει διαπιστωθεί ότι η αύξηση των ημερήσιων ελέγχων κατά 1% μειώνει τον αριθμό των παραβατών κατά 0,3-0,4%.

-Βελτιστοποίησης της οργάνωσης και του εκσυγχρονισμού των φορολογικών αρχών με τη δημιουργία ηλεκτρονικής Φορολογικής Διοίκησης, με την οποία θα είναι πιο εύκολος ο εντοπισμός της φοροδιαφυγής μέσω της ανάλυσης δεδομένων.

-Κατάλληλη κατάρτιση και εκπαίδευση των υπαλλήλων της Φορολογικής Διοίκησης

-Καταπολέμηση φαινομένων διαφθοράς η οποία θα επιτευχθεί με την εναρμόνιση των μισθών των ελεγκτών με τα διεθνή πρότυπα, τη διενέργεια τακτικών ελέγχων στην παρουσία τους και την εξάρτηση των απολαβών τους από αξιολόγησή του έργου τους

-Αυστηροποίηση των προστίμων σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής ως σοβαρό αντικίνητρο σε συμπεριφορές φοροδιαφυγής

-Δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος, όπου θα

αποφεύγεται η σύγχυση των φορολογούμενων και η επακόλουθη ανασφάλεια δικαίου.

- Αλλαγή στη γενικότερη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας. Η ευθυγράμμιση του ποσοστού των αυτοαπασχολούμενων και των μικρών ή πολύ μικρών επιχειρήσεων με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο θα μειώσει δραστικά τις ευκαιρίες φοροδιαφυγής.

- Δημιουργία φορολογικής συνείδησης και καλλιέργειας φορολογικής παιδείας. Είναι σημαντικό να καλλιεργηθεί η αντίληψη της φοροδιαφυγής ως ανήθικης πράξης με την ένταξη της στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των σχολείων. Επίσης διάφορες δράσεις που υποδεικνύουν την φορολογική συνείδηση στους πολίτες είναι αναγκαίο να διοργανώνονται.

Κεφάλαιο 2: Φορολογικός Έλεγχος, Φορολογική Ηθική, Φορολογικό Σύστημα και Τεχνολογία

2.1 Έννοια Φορολογικού Ελέγχου

«Η Φορολογική Διοίκηση δια των αρμοδίων οργάνων της (ΕΛΚΕ [Ελεγκτικά Κέντρα], ΔΟΥ, ΚΕΦΟΜΕΠ, ΚΕΜΕΕΠ, ΣΔΟΕ, ΥΕΔΔΕ, κλπ.) έχει την δυνατότητα να ελέγχει την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων εκ μέρους του φορολογούμενου, την ακρίβεια των φορολογικών δηλώσεων που υποβάλλονται σε αυτήν και να επιβεβαιώνει τον υπολογισμό και την καταβολή του οφειλόμενου φόρου, διενεργώντας έλεγχο σε έγγραφα, λογιστικά στοιχεία αλλά και εξωλογιστικά αρχεία, θέτοντας ερωτήσεις στον φορολογούμενο και σε τρίτα πρόσωπα, ερευνώντας εγκαταστάσεις και μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούνται για τη διενέργεια επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, αλλά και ελέγχοντας τις κινήσεις των τραπεζικών λογαριασμών του φορολογουμένου και μέσα από μία σειρά ποικίλων ελεγκτικών επαληθεύσεων.» (Δαλιάνης, 2023)

2.2 Είδη Φορολογικού Ελέγχου

Ο φορολογικός έλεγχος μπορεί να έχει τη μορφή ελέγχου από τα γραφεία της Φορολογικής Διοίκησης ή επιτόπιου φορολογικού ελέγχου στις εγκαταστάσεις του φορολογούμενου. (Δαλιάνης, 2023) Κατά τον πρώτο έλεγχο, παρακολουθούνται χρηματοοικονομικές καταστάσεις, δηλώσεις και λοιπά έγγραφα που υποβάλλει ο φορολογούμενος, ή που έχει στην κατοχή της η φορολογική διοίκηση, ή που προσκομίζονται από τον φορολογούμενο, κατόπιν σχετικού εγγράφου της Φορολογικής Διοίκησης ενώ κατά τον επιτόπιο έλεγχο, ο ελεγκτής μεταβαίνει στις εγκαταστάσεις του φορολογούμενου κατά το επίσημο ωράριο εργασίας της Φορολογικής Διοίκησης ή και εκτός αυτού, ανάλογα τη δραστηριότητα του φορολογούμενου. (Δαλιάνης, 2023). Για τον πλήρη επιτόπιο έλεγχο στις περισσότερες περιπτώσεις πρέπει να προηγείται ειδοποίηση στον φορολογούμενο, ενώ για τον μερικό επιτόπιο έλεγχο και για περιπτώσεις όπου υπάρχουν ενδείξεις φοροδιαφυγής, αυτή δεν χρειάζεται. (Δαλιάνης,

2023)

Πλήρης έλεγχος είναι αυτός που διενεργείται για όλες τις φορολογίες και όλα τα φορολογικά αντικείμενα καθώς και για τις εισφορές και τα τέλη ο οποίος είναι και οριστικός. Μερικός έλεγχος είναι αυτός που δεν συγκεντρώνει τα παραπάνω στοιχεία του πλήρους ελέγχου. (taxheaven.gr, 2014)

2.3 Έννοια Φορολογικής Ηθικής

Η φορολογική συμμόρφωση έχει δυο διαστάσεις: την εξουσία των φορολογικών αρχών, που εκφράζεται με τη μορφή φορολογικών ελέγχων και προστίμων και επιφέρει την υποχρεωτική συμμόρφωση των πολιτών, και την εμπιστοσύνη στις φορολογικές αρχές που επιφέρει την εθελοντική συμμόρφωση και είναι παράγοντας της φορολογικής ηθικής. (Kirchler & al, 2008)

Ένα μείζον πρόβλημα που εντοπίζεται στην υπάρχουσα βιβλιογραφία και αφορά τον λόγο της ανεπάρκειας των αναπτυσσόμενων χωρών να συλλέξουν τα έσοδα των φόρων, είναι η απροθυμία των ατόμων και των εταιρειών να εκπληρώσουν οικειοθελώς τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. (Godfred & al, 2022)

Η απροθυμία αυτή βασίζεται σε πολλούς λόγους, ένας εκ των οποίων είναι η φορολογική ηθική των φορολογούμενων η οποία βασίζεται σε χαρακτηριστικά της προσωπικότητας. (Godfred & al, 2022)

«Η φορολογική ηθική αναφέρεται στην ηθική υποχρέωση των φορολογούμενων να πληρώνουν φόρους και επηρεάζεται από τη σχέση μεταξύ του φορολογούμενου, σαν πολίτη, και της κυβέρνησης.» (Drogalas & al, 2018)

2.4 Παράγοντες Φορολογικής Ηθικής

Η φορολογική ηθική καθορίζει τη φορολογική συμμόρφωση των φορολογούμενων. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η φορολογική ηθική εξαρτάται από χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των φορολογούμενων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους (Godfred & al, 2022), υπάρχει μια θετική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των τριών διαστάσεων της προσωπικότητας (εμπάθεια, ευσυνειδησία, δεκτικότητα στην εμπειρία) και της φορολογικής ηθικής.

Οι Έλληνες πολίτες, δεν φοροδιαφεύγουν εξαιτίας του οικονομικού οφέλους που θα έχει αυτή η πράξη, αλλά λόγω της αναποτελεσματικότητας του κράτους στην ανταποδοτικότητα των φόρων και της διαφθοράς του πολιτικού και φορολογικού συστήματος. (Drogalas & al, 2018)

Η βιβλιογραφία έχει δείξει, ότι η φορολογική ηθική εντοπίζεται περισσότερο σε μορφωμένους, θρησκευόμενους, μεγαλύτερους ηλικιακά ανθρώπους και ανθρώπους με παιδιά αλλά και σε πολίτες που έχουν εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση. Επίσης, φορολογική ηθική παρατηρείται σε αναπτυγμένες και πλούσιες χώρες, με δίκαιο και διαφανές φορολογικό σύστημα. (Drogalas & al, 2018)

Σύμφωνα με τους (Brink & Porcano, 2016), η εθνική κουλτούρα και η οικονομική κατάσταση του φορολογούμενου, επηρεάζουν την φορολογική ηθική του.

Οι εταιρείες, πέρα από το κόστος των φορολογικών ελέγχων και των κυρώσεων σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής, έχουν να αντιμετωπίσουν και ένα ακόμα κόστος, αυτό της κακής φήμης. Η μη φορολογική συμμόρφωση, μπορεί να δημιουργήσει κλίμα μη εμπιστοσύνης στα ενδιαφερόμενα μέρη (πελάτες και επενδυτές) δημιουργώντας προβλήματα ρευστότητας και χρηματοδότησης στις εταιρείες. Συνεπώς η φορολογική ηθική δημιουργεί πλεονέκτημα για την εταιρία. (Σταγάκη , 2021)

2.5 Φορολογικό Σύστημα

Ως φορολογικό σύστημα μιας χώρας, ορίζεται το σύνολο των φορολογικών νόμων που ισχύουν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. (Τζουμας , 2009)

Οι φόροι που επιβάλλονται σε κάθε χώρα εξαρτώνται από διάφορους οικονομικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Μεγαλύτερες διαφορές συναντώνται μεταξύ των φορολογικών συστημάτων των αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών. Οι διαφορές αυτές βασίζονται στην οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών, στην λογιστική οργάνωση των επιχειρήσεων και την τάση των ατόμων για φοροδιαφυγή. (Γεωργακοπουλος, 1997)

Πολλές θεωρίες έχουν διατυπωθεί για το πως θα έπρεπε να διαμορφωθεί ένα φορολογικό σύστημα ώστε να διατηρεί την αποτελεσματικότητά του αλλά παράλληλα να είναι δίκαιο. Μία από αυτές είναι η αρχή των οφελών. Σύμφωνα με αυτήν, θα έπρεπε

να πληρώνει περισσότερους φόρους, ένα άτομο το οποίο απολαμβάνει περισσότερα οφέλη από τα δημόσια αγαθά. Μια άλλη είναι η αρχή της φοροδοτικής ικανότητας. Σύμφωνα με αυτήν, οι φόροι θα πρέπει να επιβάλλονται στα άτομα ανάλογα την φοροδοτική τους ικανότητα, δηλαδή το πόσο ικανοί είναι να πληρώνουν τον φόρο που θα τους επιβληθεί. (Mankiw & Taylor, 2011)

Όσον αφορά την εικόνα του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα, αυτή δεν είναι αρκετά ενθαρρυντική σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα έχει το 9^ο υψηλότερο ποσοστό μεικτών αποδοχών που απορροφά το δημόσιο σε φόρους και εισφορές, ανάμεσα στα μέλη του ΟΟΣΑ, ενώ ως προς τους έμμεσους φόρους, η Ελλάδα είναι στην πρώτη πεντάδα στην Ευρώπη με τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ. (Χατζηνικολαου, 2023)

Όσον αφορά τη φορολογία των νομικών προσώπων, η χώρα μας βρίσκεται στον ευρωπαϊκό μέσο όρο με συντελεστή φορολογίας επί των κερδών στο 22%, ενώ ο φόρος που επιβάλλεται στα μερίσματα των μετόχων ανέρχεται στο 5%, που είναι ο χαμηλότερος στην Ευρώπη. (Χατζηνικολαου, 2023)

Ως προς τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.) σε βενζίνη και ντίζελ, η Ελλάδα βρίσκεται στην 4^η θέση ανάμεσα στις χώρες-μέλη της Ε.Ε. με τους υψηλότερους Ε.Φ.Κ. σε βενζίνη και στην 13^η θέση ανάμεσα στις χώρες με τους υψηλότερους Ε.Φ.Κ. σε ντίζελ. (Χατζηνικολαου, 2023)

Στο σύγχρονο διεθνοποιημένο περιβάλλον, όπου η τεχνολογία έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές και καινοτομίες στην εργασία και το κεφάλαιο, η Ελλάδα πρέπει να εκσυγχρονίσει την οργάνωση του φορολογικού της συστήματος. Είναι αναγκαίο, να ληφθούν μέτρα που να στοχεύουν στην απλότητα, τη διαφάνεια, τη σταθερότητα του φορολογικού συστήματος με μειωμένους φορολογικούς συντελεστές και περισσότερη δικαιοσύνη ώστε να γεννιέται περισσότερο το αίσθημα της εμπιστοσύνης ανάμεσα στο λαό και την κυβέρνηση. (Σταματακης, 2000)

2.6 Τεχνολογία

Η χρήση της τεχνολογίας για τη διαχείριση των φορολογικών δεδομένων, είναι μια ενέργεια της κυβέρνησης για να βοηθήσει τους φορολογούμενους να διεκπεραιώσουν πιο εύκολα και γρήγορα τα φορολογικά τους καθήκοντα σύμφωνα με τους κανονισμούς. (Adelheid Gracelia & al, 2021)

Σύμφωνα με το (ot.gr, 2022), η Ελλάδα έχει επιταχύνει τον ψηφιακό μετασχηματισμό της τα τελευταία χρόνια και έχει όλες τις προδιαγραφές για να μετατραπεί σε τεχνολογικός κόμβος. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι τα τελευταία δύο χρόνια οι άμεσες ξένες επενδύσεις στον τομέα της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών της Ελλάδας έχουν υπερτριπλασιαστεί και αντιπροσωπεύουν περίπου το 3% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Για να προσελκύσει τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην τεχνολογία, η Ελλάδα έχει δώσει γενναιόδωρα φορολογικά κίνητρα στους ξένους επενδυτές. (ot.gr, 2022)

Κεφάλαιο 3: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Οι (Irawan & Utama , 2021) μελέτησαν την επίδραση του φορολογικού ελέγχου και της διαφθοράς στη φοροδιαφυγή. Διεξήγαγαν παλινδρόμηση δεδομένων πάνελ από 47 χώρες για την περίοδο 2002-2015. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή είναι μη στατιστικά σημαντική, ενώ η επίδραση της αντίληψης των πολιτών για διαφθορά, απεδείχθη στατιστικά σημαντική και έχει θετική σχέση με τη φοροδιαφυγή. Ως εκ τούτου, εάν ενδεχομένως αυξηθεί η συχνότητα των φορολογικών ελέγχων, δε θα παρατηρηθεί σημαντική αλλαγή στο επίπεδο της φοροδιαφυγής, διότι ο παράγοντας της διαφθοράς επηρεάζει αυτή την απόφαση. Η φοροδιαφυγή προκαλεί διαφθορά με τη μορφή της δωροδοκίας και του εκβιασμού στους εφοριακούς και τους ελεγκτές από τους φορολογούμενους. Η αντίληψη των πολιτών για ύπαρξη τέτοιας διαφθοράς θα δώσει κίνητρα για επιπλέον φοροδιαφυγή και θα μειώσει το επίπεδο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση.

Οι (Kirchler & al, 2008) βλέπουν τη φορολογική συμμόρφωση, σαν ένα διδιάστατο πλαίσιο, με τη μια διάσταση να αφορά την εξαναγκασμένη συμμόρφωση λόγω της εξουσίας των φορολογικών αρχών μέσω φορολογικών ελέγχων και προστίμων, και την άλλη διάσταση να αφορά την εκούσια συμμόρφωση, λόγω της εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση. Οι δυο διαστάσεις αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους για να εξηγηθεί η φορολογική συμπεριφορά. Οι φορολογικοί έλεγχοι κατά τους (Kirchler & al, 2008), μπορούν είτε να αυξήσουν την εκούσια φορολογική συμμόρφωση, αυξάνοντας την εμπιστοσύνη των φορολογούμενων στις φορολογικές αρχές δίνοντας την εντύπωση ενός αποτελεσματικού φορολογικού συστήματος, είτε να την μειώσουν, σε περίπτωση που οι φορολογούμενοι νιώσουν αδικημένοι από τη δυσπιστία των φορολογικών αρχών. Επίσης η αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων βασίζεται στον βαθμό εμπιστοσύνης των φορολογούμενων στις φορολογικές αρχές. Οπότε στόχος θα πρέπει να είναι η ενίσχυση της εμπιστοσύνης. (Kirchler & al, 2008)

Οι (Orçun & Zeynep, 2021), συμφωνούν στο ότι ο φορολογικός έλεγχος επιφέρει τη δικαιοσύνη και ως εκ τούτου ενισχύει την εμπιστοσύνη των φορολογούμενων στο σύστημα. Μέσω των φορολογικών ελέγχων επίσης, επιτυγχάνεται η καλύτερη κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας από την πλευρά των φορολογούμενων αλλά

και από την πλευρά τους, οι φορολογικοί ελεγκτές, θα μπορούν να εντοπίσουν πιθανά κενά ή σφάλματα στη φορολογική νομοθεσία ώστε να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές.

Η (Asnawi , 2013) με την έρευνά της συμπέρανε πως η συχνότητα του φορολογικού ελέγχου, επηρεάζει έμμεσα τη φορολογική συμμόρφωση, μέσω της ψυχολογικής επίδρασης του στη συμπεριφορά του φορολογούμενου. Η μεγάλη συχνότητα των ελέγχων, προκαλεί την βεβαιότητα τους για ενδεχόμενο έλεγχο, και άρα τελικά τη συμμόρφωσή τους .

Όσον αφορά την επίδραση της φορολογικής ηθικής, πρέπει να διερευνήσουμε τους παράγοντες που την επηρεάζουν.

Ο (Souhir, 2016) διεξήγαγε μια έρευνα σε 101 συμμετέχοντες χωρισμένους σε τρεις μεγάλες ομάδες: συμμετέχοντες φοιτητών επιχειρήσεων, συμμετέχοντες φοιτητών ιατρικής και συμμετέχοντες άλλων φοιτητών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι φοιτητές της ιατρικής καθώς και ο γυναικείος πληθυσμός είναι περισσότερο ηθικά φορτισμένοι στην αποφυγή της φοροδιαφυγής.

Οι (Kempe & al, 2020) αναλύουν τη σχέση της φορολογικής ηθικής και της φοροδιαφυγής. Ισχυρίζονται ότι σε χώρες με άτομα με χαμηλό επίπεδο φορολογικής ηθικής, ανθίζει η φοροδιαφυγή μέσω των φορολογικών παραδείσων. Πιο συγκεκριμένα, οι εγχώριοι επενδυτές ιδρύουν εταιρίες με έδρα σε φορολογικούς παραδείσους και ύστερα επενδύουν κεφάλαια πίσω στη χώρα τους με τη μορφή άμεσων ξένων επενδύσεων, οι οποίες έχουν ευνοϊκότερη φορολογική αντιμετώπιση.

Οι (Drogalas & al, 2018), εξέτασαν τη φορολογική ηθική των Ελλήνων κάνοντας χρήση ερωτηματολογίου και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι Έλληνες φορολογούμενοι, δε φοροδιαφεύγουν λόγω προσωπικών κερδών αλλά λόγω μη εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση και της αντίληψης ότι είναι αναποτελεσματική και ανίκανη να διαχειριστεί το δημόσιο χρήμα. Ως εκ τούτου, η φορολογική ηθική είναι πιο έντονη σε χώρες αναπτυγμένες, οι οποίες διαθέτουν ένα διαφανές και δίκαιο φορολογικό σύστημα και τα φορολογικά έσοδα διατίθενται σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες.

Οι (Alasfour & al, 2017), διερεύνησαν τη φορολογική συμμόρφωση και ηθική στην

Ιορδανία χρησιμοποιώντας έρευνα ερωτηματολογίου και πολυμεταβλητών. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η φοροδιαφυγή είναι ηθική σε ορισμένες περιπτώσεις. Η κυβερνητική διαφθορά και η αναποτελεσματική διαχείριση των φορολογικών εσόδων έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη φορολογική ηθική. Ωστόσο, στην φορολογική ηθική του κάθε ατόμου, συμβάλει και η προσωπικότητα του και η στάση του απέναντι στον κίνδυνο, καθώς και κάποια δημογραφικά χαρακτηριστικά όπως το φύλο, η ηλικία, η εκπαίδευση, η θρησκεία και το επάγγελμα.

Όσον αφορά την επίδραση της τεχνολογίας, η (Fiero Paoki & al, 2021) μελέτησε το ρόλο της στη μείωση της φοροδιαφυγής υπό το πρίσμα της αντίληψης ότι η χρήση της επιφέρει κινδύνους. Οι κίνδυνοι της χρήσης της τεχνολογίας προέρχονται από την αβεβαιότητα των ατόμων για την ιδιωτικότητα των προσωπικών τους δεδομένων. Τελικά τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η χρήση της τεχνολογίας, παρά τους κινδύνους, συμβάλει στη μείωση της φοροδιαφυγής μέσω της διευκόλυνσης της διαδικασίας ελέγχου λόγω της άμεσης πρόσβασης στα δεδομένα των φορολογούμενων.

Μια ακόμα ανησυχία για την επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή μελέτησε ο (Alm, 2021), ο οποίος υποστηρίζει ότι ενώ η τεχνολογία θα μειώσει τη φοροδιαφυγή λόγω της ψηφιακής μορφής της πληροφορίας που θα είναι διαθέσιμη στις φορολογικές υπηρεσίες, είναι πιθανό αυτή να επιδεινώσει την οικονομική ανισότητα. Αυτό γιατί ενώ στους περισσότερους φορολογούμενους θα γίνει αρκετά δύσκολο να φοροδιαφύγουν, σε ένα μικρό ποσοστό αυτών, κυρίως στους μεγαλοεισοδηματίες, θα ανοιχτούν δρόμοι για φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή. Αυτό θα τονώσει την οικονομική ανισότητα.

Οι (Veiga & Kholilul Rohman, 2017), μελέτησαν την επίδραση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (e-Gov) στο πρόβλημα της παραοικονομίας. Υποστηρίζουν ότι, η εφαρμογή του e-Gov, θα μειώσει τη διοικητική επιβάρυνση σε έξοδα εφαρμογής νόμων, θα μειώσει τη φοροδιαφυγή και θα δώσει τη δυνατότητα στους φορολογούμενους να δρουν ως πληροφοριοδότες όταν αντιλαμβάνονται περιπτώσεις απάτης, ώστε τελικά να μειωθεί το επίπεδο παραοικονομίας και φοροδιαφυγής. Για να φτάσουν σε αυτό το συμπέρασμα ανέλυσαν δεδομένα παραοικονομίας και δείκτη χρήσης του e-Gov από 147 χώρες την περίοδο 2003-2013.

Κεφάλαιο 4 : Μεθοδολογία Έρευνας

Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί η εμπειρική έρευνα της διπλωματικής εργασίας, η οποία σκοπό έχει να αναλύσει το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και πιο συγκεκριμένα να προσδιορίσει την επίδραση τριών παραγόντων: του φορολογικού ελέγχου, της φορολογικής ηθικής και της τεχνολογίας.

Αρχικά, θα παρουσιαστεί το δείγμα της έρευνας, έπειτα θα αναλυθεί το ερωτηματολόγιο το οποίο μοιράστηκε στον πληθυσμό της Ελλάδας και τέλος θα διεξαχθούν οι αναλύσεις αξιοπιστίας, συσχετίσεων και παλινδρόμησης.

Δείγμα

Το δείγμα της παρούσας έρευνας είναι ολόκληρος ο πληθυσμός της Ελλάδας. Το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε σε τυχαίο δείγμα του πληθυσμού της Ελλάδας και συνολικά απαντήθηκαν 168 ερωτηματολόγια.

Σκοπός της έρευνας είναι να διαλευκάνει την στάση όλων των Ελλήνων φορολογούμενων - ανεξαιρέτως ειδικότητας, επαγγέλματος ή άλλων δημογραφικών χαρακτηριστικών - απέναντι στη φορολογία καθώς και τις απόψεις τους σχετικά με θέματα φορολογικού ελέγχου, φορολογικής ηθικής, τεχνολογίας αλλά και του γενικότερου φορολογικού συστήματος.

Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Για τη διεξαγωγή της έρευνας, δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο στάλθηκε προς απάντηση σε τυχαίο δείγμα όλου του πληθυσμού των φορολογούμενων της Ελλάδος. Οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν είναι 168. Το εν λόγω ερωτηματολόγιο αποτελείται από 25 ερωτήσεις κλειστού τύπου όπου ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει επιλέγοντας ανάμεσα σε 5 απαντήσεις πολλαπλών επιλογών, οι οποίες

δημιουργήθηκαν σύμφωνα με την κλίμακα Likert. Σύμφωνα με αυτήν την κλίμακα, ο ερωτώμενος καλείται να ιεραρχήσει το βαθμό συμφωνίας, ικανοποίησής ή διαφωνίας του απέναντι σε ένα συγκεκριμένο θέμα που του υποβάλλεται μέσω της ερώτησης.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από έξι μέρη. Η διάρθρωση του έχει ως εξής: Οι ερωτήσεις 1-5 αφορούν διάφορα δημογραφικά στοιχεία του ερωτώμενου όπως φύλο, ηλικία, εκπαίδευση, επάγγελμα, εισοδηματική κατάσταση.

Στη συνέχεια, η ερώτηση 6, αφορά την αντίληψη του ερωτώμενου σχετικά με το επίπεδο φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.

Οι ερωτήσεις 7-11 διερευνούν την επίδραση του φορολογικού ελέγχου στην φοροδιαφυγή. Πιο συγκεκριμένα, η ερώτηση 7 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο η διαδικασία του φορολογικού ελέγχου βοηθά στη μείωση της φοροδιαφυγής, η ερώτηση 8 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο οι συχνοί φορολογικοί έλεγχοι βοηθούν στη μείωση της φοροδιαφυγής, η ερώτηση 9 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο η εξάλειψη της διαφθοράς των φορολογικών ελεγκτών από τους φορολογούμενους βοηθά στη μείωση της φοροδιαφυγής, η ερώτηση 10 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το αν η εντύπωση ενός αποτελεσματικού και δίκαιου φορολογικού συστήματος που δίνουν οι φορολογικοί έλεγχοι, βοηθά στη μείωση της φοροδιαφυγής και η ερώτηση 11 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο η επικοινωνία με τους φορολογικούς ελεγκτές κατά τη διάρκεια των φορολογικών ελέγχων και συνεπώς η καλύτερη κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, βοηθά στη μείωση της φοροδιαφυγής.

Στη συνέχεια με τις ερωτήσεις 12-16 μετριέται το επίπεδο της φορολογικής ηθικής. Πιο συγκεκριμένα, η ερώτηση 12 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο η φορολογική ηθική συμβάλει στη φορολογική συμμόρφωση, η ερώτηση 13 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο ηθικοί είναι οι φορολογικοί ελεγκτές, η ερώτηση 14 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο ηθικοί είναι οι λογιστές, η ερώτηση 15 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο ηθικοί είναι οι πολίτες και η ερώτηση 16 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο υπάρχουν μαθήματα φορολογικής ηθικής στα πανεπιστήμια.

Προχωρώντας στην επόμενη ενότητα του ερωτηματολογίου, οι ερωτήσεις 17-19 αφορούν το φορολογικό σύστημα. Η ερώτηση 17 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο το φορολογικό σύστημα είναι δίκαιο, η ερώτηση 18 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο το φορολογικό σύστημα είναι αποτελεσματικό και η ερώτηση 19 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο το φορολογικό σύστημα είναι διεφθαρμένο.

Τέλος, οι ερωτήσεις 20-25 μετρούν την επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή. Ειδικότερα, η ερώτηση 20 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο η χρήση της τεχνολογίας θα συμβάλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, η ερώτηση 21 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο τα προσωπικά του δεδομένα δεν θα παραβιαστούν από τις φορολογικές αρχές μέσω της τεχνολογίας, η ερώτηση 22 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο η τεχνολογική αναβάθμιση της φορολογικής διοίκησης θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, η ερώτηση 23 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο η τεχνολογία συμβάλλει στον αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο για την ανίχνευση φορολογικής απάτης, η ερώτηση 24 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο η τεχνολογία δε θα αυξήσει την οικονομική ανισότητα λόγω των ευκαιριών που δίνει σε μια μικρή μερίδα του πληθυσμού να φοροδιαφύγει και τέλος η ερώτηση 25 εξετάζει τη γνώμη του ερωτώμενου σχετικά με το πόσο η ηλεκτρονική καταγγελία στις φορολογικές αρχές, θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής.

Μεταβλητές

Η παρούσα έρευνα εξετάζει μια εξαρτημένη μεταβλητή (τη φοροδιαφυγή) και τέσσερις ανεξάρτητες μεταβλητές («επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή», «φορολογική ηθική», «φορολογικό σύστημα», «επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή»)

Οι ερωτήσεις 1-5 αφορούν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων.

Οι ερωτήσεις 6-11 μετρούν την «επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή».

Οι ερωτήσεις 12-16 μετρούν την «φορολογική ηθική».

Οι ερωτήσεις 17-19 μετρούν το «φορολογικό σύστημα».

Οι ερωτήσεις 20-25 μετρούν την επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή».

Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα Έρευνας

5.1 Αποτελέσματα Περιγραφικής Στατιστικής

Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου, αφορά ορισμένα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων. Αναλυτικά:

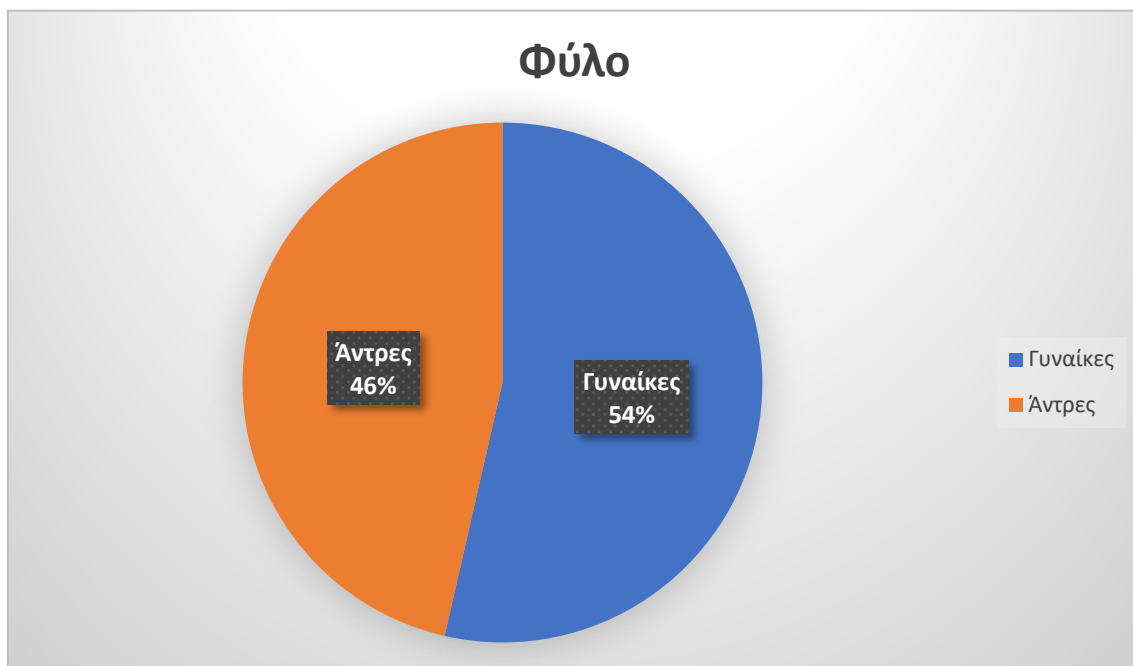
Τα αποτελέσματα της 1^{ης} ερώτησης που αφορά το φύλο των ερωτώμενων παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Φύλο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ανδρας	78	46,0	46,0	46,0
	Γυναίκα	90	54,0	54,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 1 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 1

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι γυναίκες, με ποσοστό 54%, ενώ το 46% είναι άνδρες. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 1 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 1

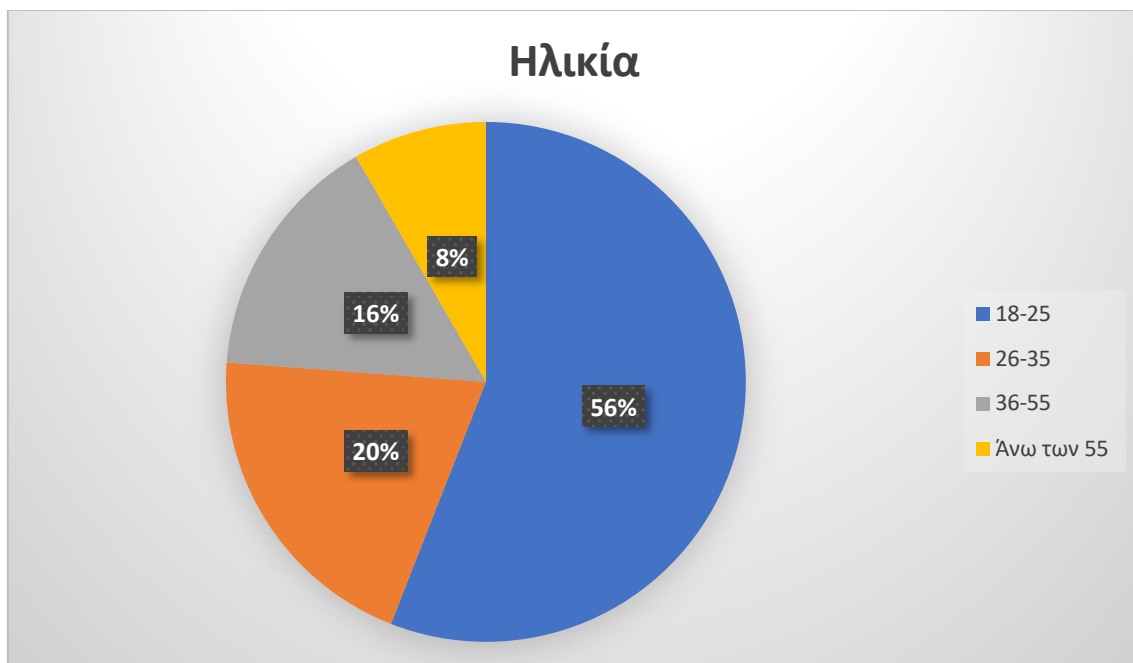
Τα αποτελέσματα της 2^{ης} ερώτησης που αφορά την ηλικία των ερωτώμενων παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

		Ηλικία			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18-25	94	56,0	56,0	56,0
	26-35	34	20,0	20,0	76,0
	36-55	26	16,0	16,0	92,0
	Άνω των 55	14	8,0	8,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 2 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 2

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι ηλικιών από 18-25, με ποσοστό 56%, το 20% είναι ηλικιών από 26-35, το 16% είναι από 36-55 και ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 8% είναι άνω των 55.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 2 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 2

Τα αποτελέσματα της 3^{ης} ερώτησης που αφορά το εκπαιδευτικό υπόβαθρο των ερωτώμενων παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

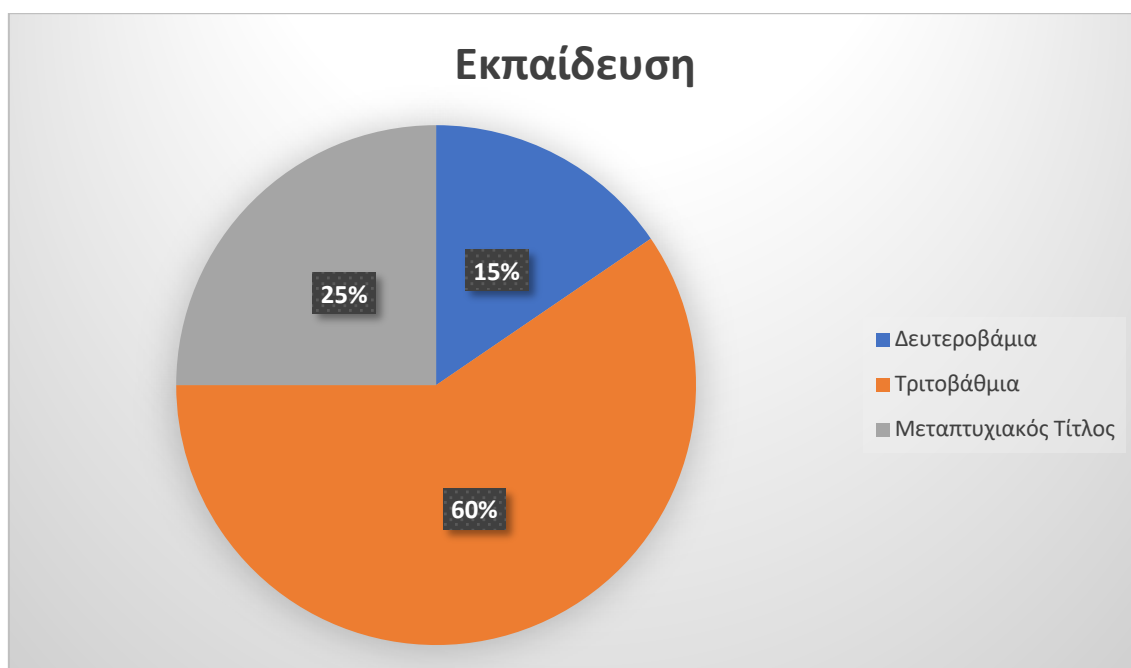
Εκπαίδευση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δευτεροβάθμια	26	15,0	15,0	15,0
	Τριτοβάθμια	100	60,0	60,0	75,0
	Μεταπτυχιακός Τίτλος	42	25,0	25,0	100,0
	Διδακτορικός Τίτλος	-	-	-	-
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 3 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 3

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με ποσοστό 60%, το 25% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, το 15% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ενώ δεν υπάρχουν καθόλου άτομα με διδακτορικό επίπεδο σπουδών.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 3 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 3

Τα αποτελέσματα της 4^{ης} ερώτησης που αφορά το επάγγελμα των ερωτώμενων παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

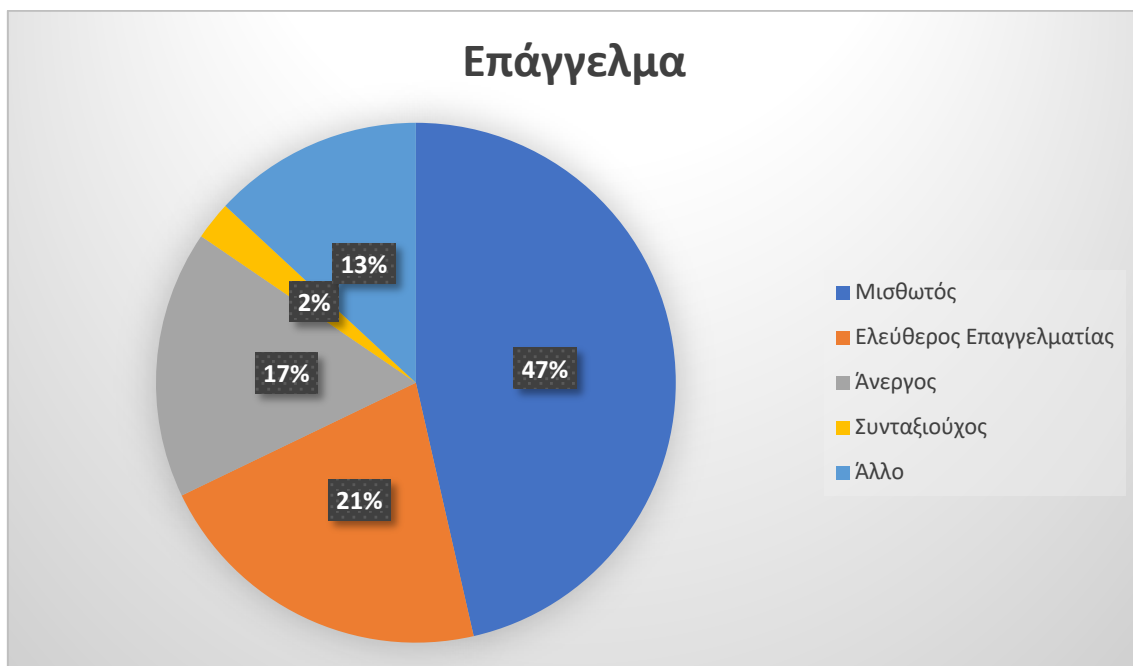
Επάγγελμα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μισθωτός	78	47,0	47,0	47,0
	Ελεύθερος Επαγγελματίας	36	21,0	21,0	68,0
	Άνεργος	28	17,0	17,0	85,0
	Συνταξιούχος	4	2,0	2,0	87,0
	Άλλο	22	13,0	13,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 4 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 4

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι μισθωτοί (ιδιωτικού ή δημόσιου τομέα) με ποσοστό 47%, το 21% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 17% είναι άνεργοι, το 13% απάντησε «Άλλο» στην ερώτηση για επάγγελμα και μόλις το 2% είναι συνταξιούχοι.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 4 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 4

Τα αποτελέσματα της 5^{ης} ερώτησης που αφορά την κατηγορία καθαρού εισοδήματος των ερωτώμενων παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

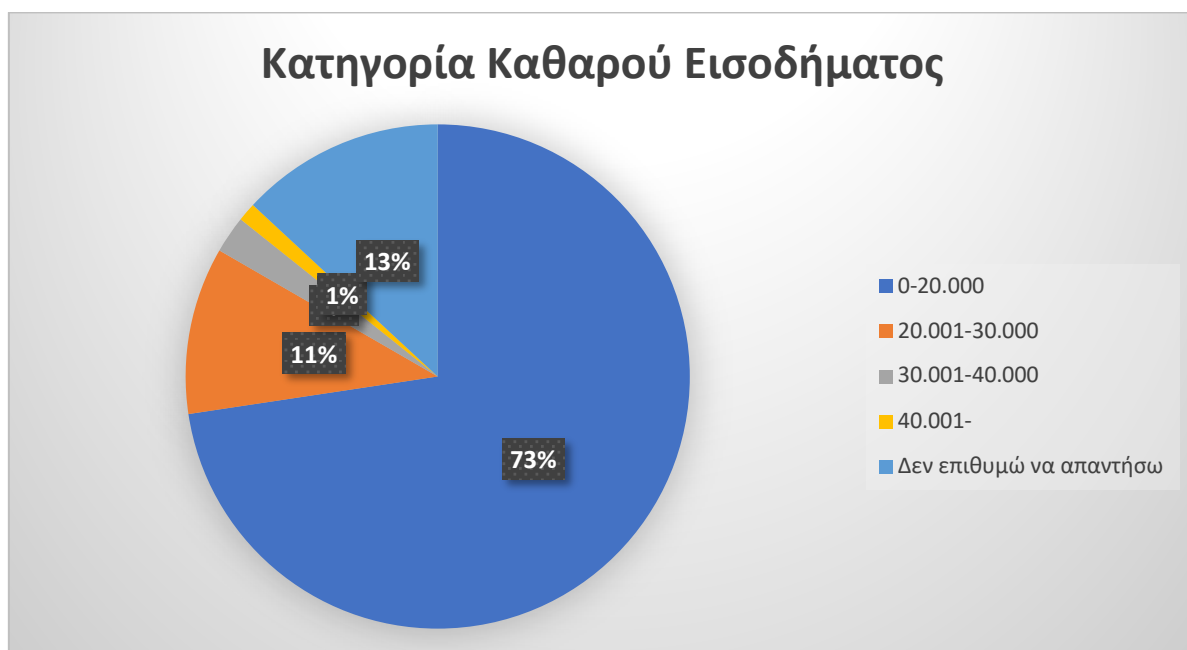
Κατηγορία Καθαρού Εισοδήματος

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0-20.000	122	73,0	73,0	73,0
20.001-30.000	18	11,0	11,0	84,0
30.001-40.000	4	2,0	2,0	86,0
40.001-	2	1,0	1,0	87,0
Δεν επιθυμώ να απαντήσω	22	13,0	13,0	100,0
Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 5 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 5

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων ανήκουν στην κατηγορία εισοδήματος από 0-20.000 ευρώ με ποσοστό 73%, το 13% επέλεξε την απάντηση «Δεν επιθυμώ να απαντήσω», το 11% ανήκει στην κατηγορία από 20.001-30.000, το 2% ανήκει στην κατηγορία 30.001-40.000 και μόλις το 1% ανήκει στην κατηγορία 40.001 και άνω.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 5 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 5

Η δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου, μετράει την μεταβλητή της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.

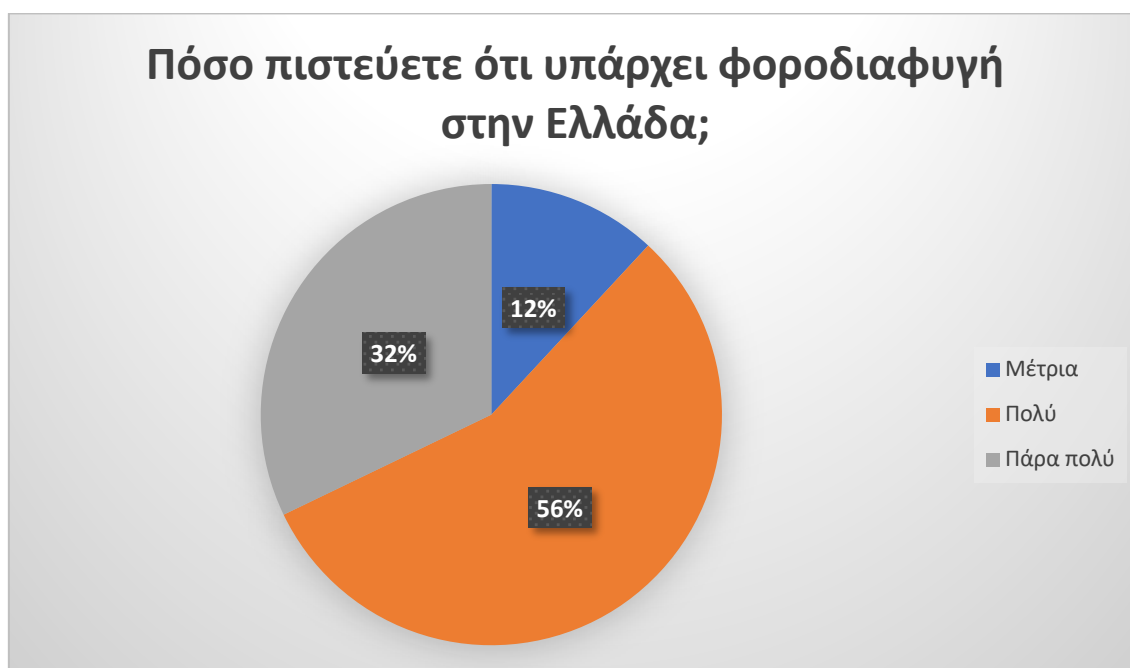
Τα αποτελέσματα της 6^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων για τη φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι υπάρχει φοροδιαφυγή στην Ελλάδα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	-	-	-	-
	Λίγο	-	-	-	-
	Μέτρια	20	12,0	12,0	12,0
	Πολύ	94	56,0	56,0	68,0
	Πάρα πολύ	54	32,0	32,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 6 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 6

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, αρκετά μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων (88%) πιστεύει πως η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι από πολύ υψηλή έως πάρα πολύ υψηλή, ενώ το υπόλοιπο 12% πιστεύει πως η φοροδιαφυγή είναι μέτρια. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 6 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 6

Η επόμενη ενότητα, αφορά την επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή.

Πιο συγκεκριμένα:

Τα αποτελέσματα της 7^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή της διαδικασίας του φορολογικού ελέγχου στην μείωση της φοροδιαφυγής, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι συμβάλλει η διαδικασία του φορολογικού ελέγχου στην μείωση της φοροδιαφυγής;

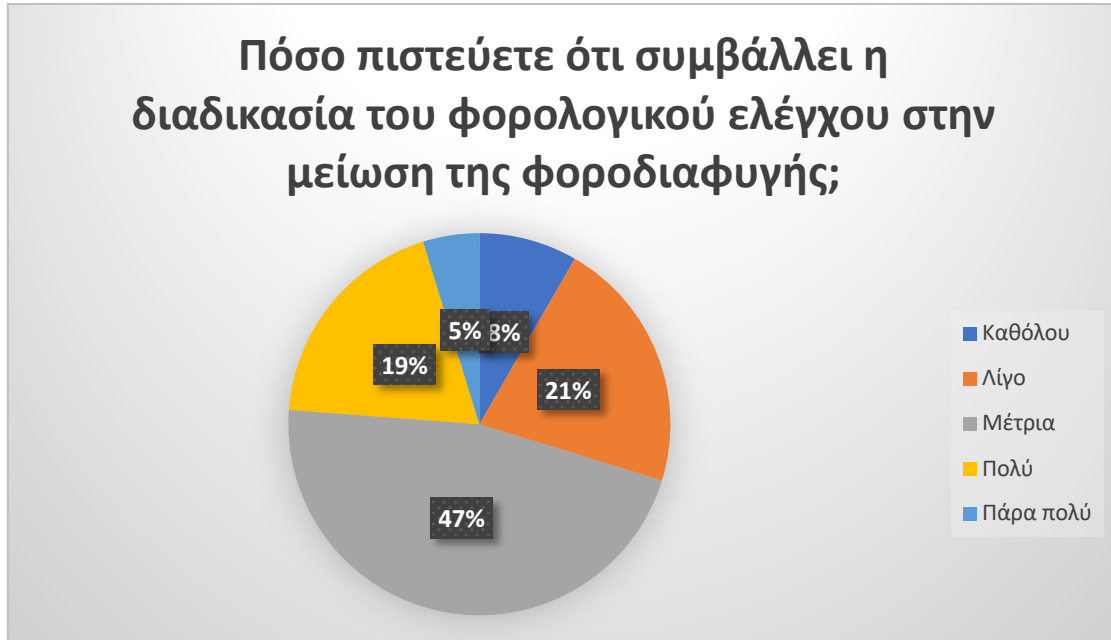
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	14	8,0	8,0	8,0
	Λίγο	36	21,0	21,0	29,0
	Μέτρια	78	47,0	47,0	76,0
	Πολύ	32	19,0	19,0	95,0
	Πάρα πολύ	8	5,0	5,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 7 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 7

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 29% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η διαδικασία του φορολογικού ελέγχου συμβάλλει από καθόλου έως λίγο στη μείωση της φοροδιαφυγής, το 47% πιστεύει ότι η διαδικασία του φορολογικού ελέγχου συμβάλλει μέτρια στη

μείωση της φοροδιαφυγής, ενώ το 24% πιστεύει ότι η διαδικασία του φορολογικού ελέγχου συμβάλει από πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 7 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 7

Τα αποτελέσματα της 8^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο οι συχνόι φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν στη μείωση της φοροδιαφυγής, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

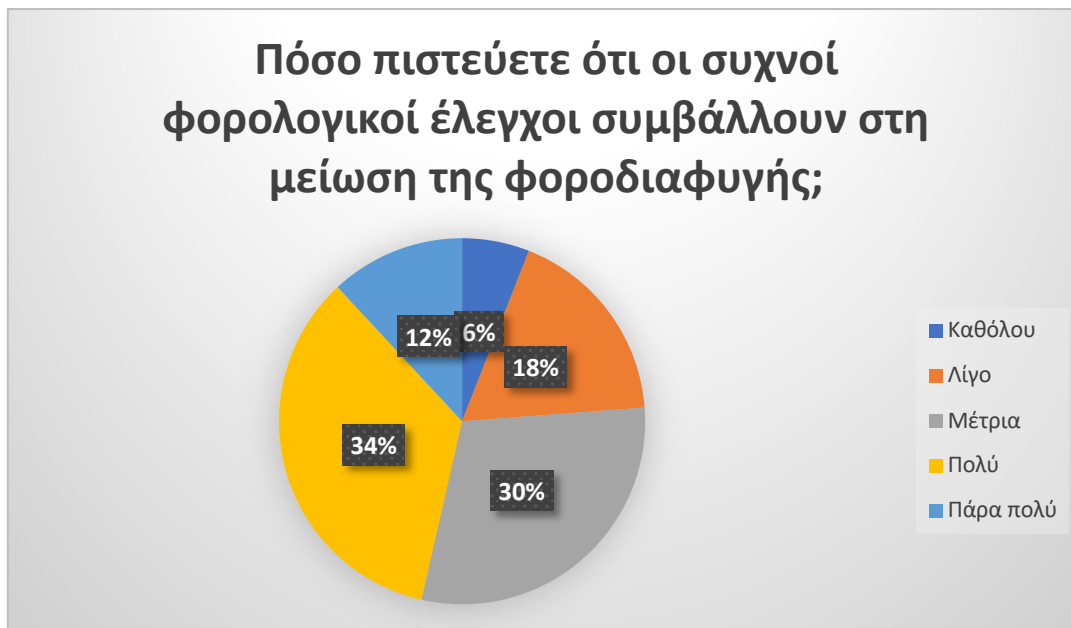
Πόσο πιστεύετε ότι οι συχνόι φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν στη μείωση της φοροδιαφυγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	10	6,0	6,0	6,0
	Λίγο	30	18,0	18,0	24,0
	Μέτρια	50	30,0	30,0	54,0
	Πολύ	58	34,0	34,0	88,0
	Πάρα πολύ	20	12,0	12,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 8 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 8

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 24% των ερωτηθέντων πιστεύει πως οι συχνόι φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν από καθόλου έως λίγο στη μείωση της φοροδιαφυγής, το 30% πιστεύει πως οι συχνόι φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν μέτρια στη μείωση της φοροδιαφυγής ενώ το 46% πιστεύει πως οι συχνόι φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν από πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 8 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 8

Τα αποτελέσματα της 9^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο η εξάλειψη της διαφθοράς των φορολογικών ελεγκτών από τους φορολογούμενους συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

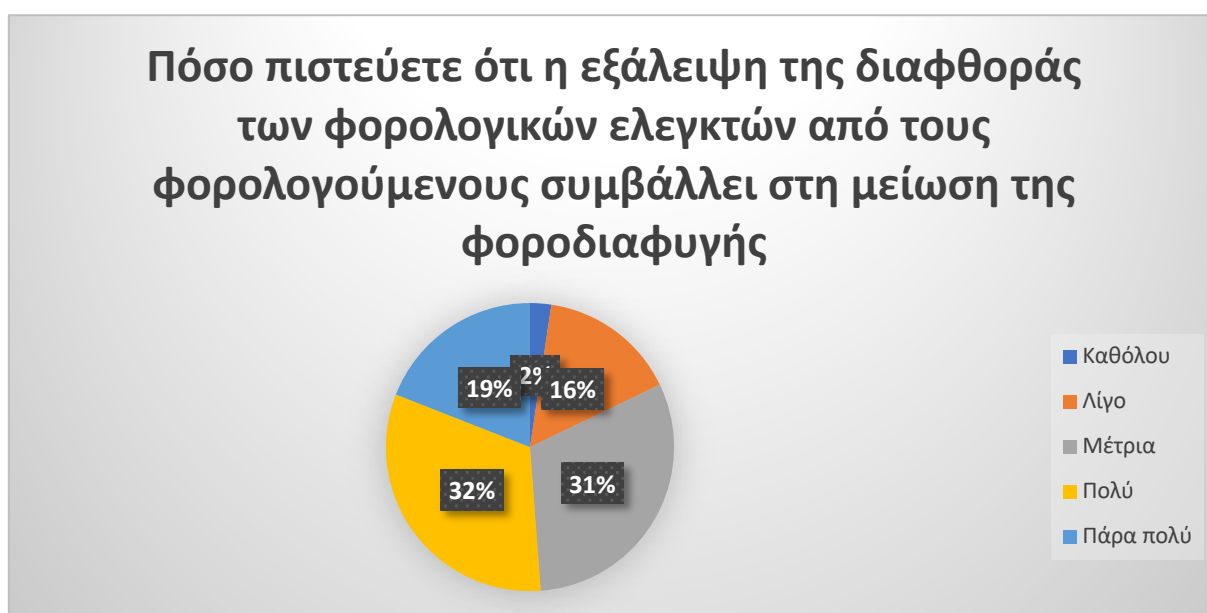
Πόσο πιστεύετε ότι η εξάλειψη της διαφθοράς των φορολογικών ελεγκτών από τους φορολογούμενους συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	2,0	2,0	2,0
	Λίγο	26	16,0	16,0	18,0
	Μέτρια	52	31,0	31,0	49,0
	Πολύ	54	32,0	32,0	81,0
	Πάρα πολύ	32	19,0	19,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 9 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 9

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 18% των ερωτηθέντων πιστεύει πως η εξάλειψη της διαφθοράς των φορολογικών ελεγκτών από τους φορολογούμενους συμβάλλει από καθόλου έως λίγο στη μείωση της φοροδιαφυγής, το 31% πιστεύει πως συμβάλλει μέτρια, ενώ το 51% πιστεύει πως η εξάλειψη της διαφθοράς των φορολογικών ελεγκτών συμβάλλει από πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 9 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 9

Τα αποτελέσματα της 10^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή των φορολογικών ελέγχων στη μείωση της φοροδιαφυγής μέσω της εντύπωσης που δίνουν για ένα αποτελεσματικό και δίκαιο φορολογικό σύστημα, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι οι φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν στη μείωση της φοροδιαφυγής, μέσω της εντύπωσης που δίνουν για ένα αποτελεσματικό και δίκαιο φορολογικό σύστημα;

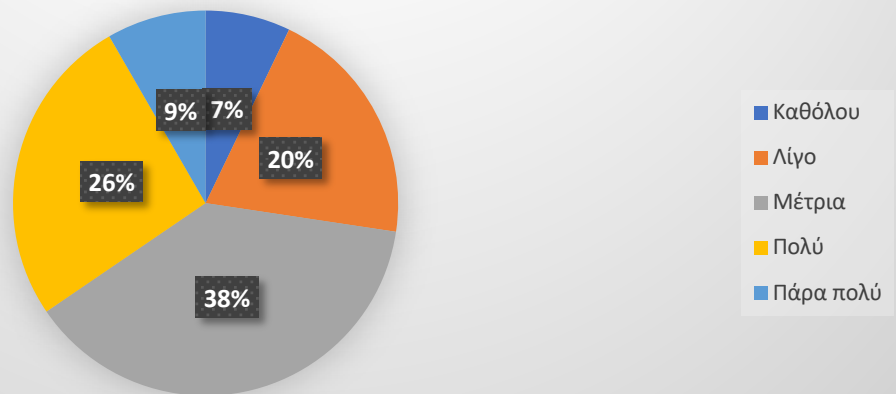
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	12	7,0	7,0	7,0
	Λίγο	34	20,0	20,0	27,0
	Μέτρια	64	38,0	38,0	65,0
	Πολύ	44	26,0	26,0	91,0
	Πάρα πολύ	14	8,0	8,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 10 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 10

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 27% των ερωτηθέντων πιστεύει πως η εντύπωση που δίνουν οι φορολογικοί έλεγχοι για ένα αποτελεσματικό και δίκαιο φορολογικό σύστημα, συμβάλλει από καθόλου έως λίγο στη μείωση της φοροδιαφυγής, το 38% πιστεύει πως συμβάλλει μέτρια, ενώ το 34% πιστεύει πως συμβάλλει από πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα

Πόσο πιστεύετε ότι οι φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν στη μείωση της φοροδιαφυγής, μέσω της εντύπωσης που δίνουν για ένα αποτελεσματικό και δίκαιο φορολογικό σύστημα;

Γράφημα 10 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 10

Τα αποτελέσματα της 11^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο μέσα από τους φορολογικούς ελέγχους και την επικοινωνία των φορολογούμενων με τους ελεγκτές, επιτυγχάνεται η καλύτερη κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας και συνεπώς η μείωση της φοροδιαφυγής, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι μέσα από τους φορολογικούς ελέγχους και την επικοινωνία των φορολογούμενων με τους ελεγκτές, επιτυγχάνεται η καλύτερη κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας και συνεπώς η μείωση της φοροδιαφυγής;

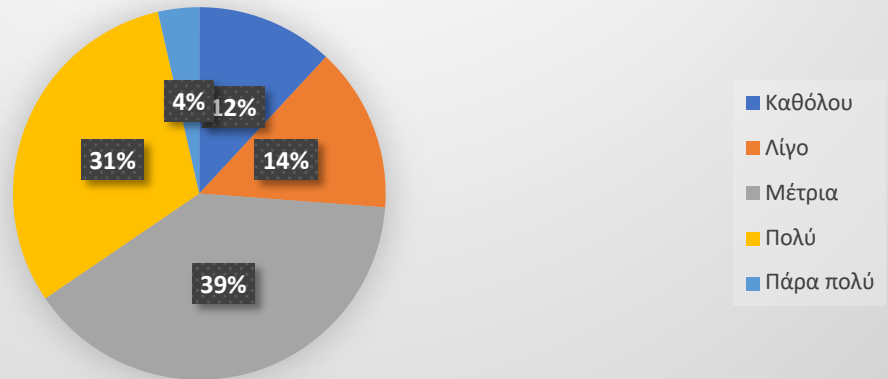
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	20	12,0	12,0	12,0
	Λίγο	24	14,0	14,0	26,0
	Μέτρια	66	39,0	39,0	65,0
	Πολύ	52	31,0	31,0	96,0
	Πάρα πολύ	6	4,0	4,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 11 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 11

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 26% των ερωτηθέντων πιστεύει πως η επικοινωνία των φορολογικών ελεγκτών με τους φορολογούμενους και συνεπώς η καλύτερη κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας συμβάλλει από καθόλου έως λίγο στη μείωση της φοροδιαφυγής, το 39% πιστεύει πως συμβάλλει μέτρια, ενώ το 35% πιστεύει πως συμβάλλει από πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Πόσο πιστεύετε ότι μέσα από τους φορολογικούς ελέγχους και την επικοινωνία των φορολογούμενων με τους ελεγκτές, επιτυγχάνεται η καλύτερη κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας και συνεπώς η μείωση της φοροδιαφυγής;

Γράφημα 11 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 11

Προχωρώντας στη 2η ενότητα του ερωτηματολογίου η οποία μετράει τη φορολογική ηθική μέσα από τις αντιλήψεις των ερωτηθέντων έχουμε:

Τα αποτελέσματα της 12^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή της φορολογικής ηθικής στη φορολογική συμμόρφωση, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

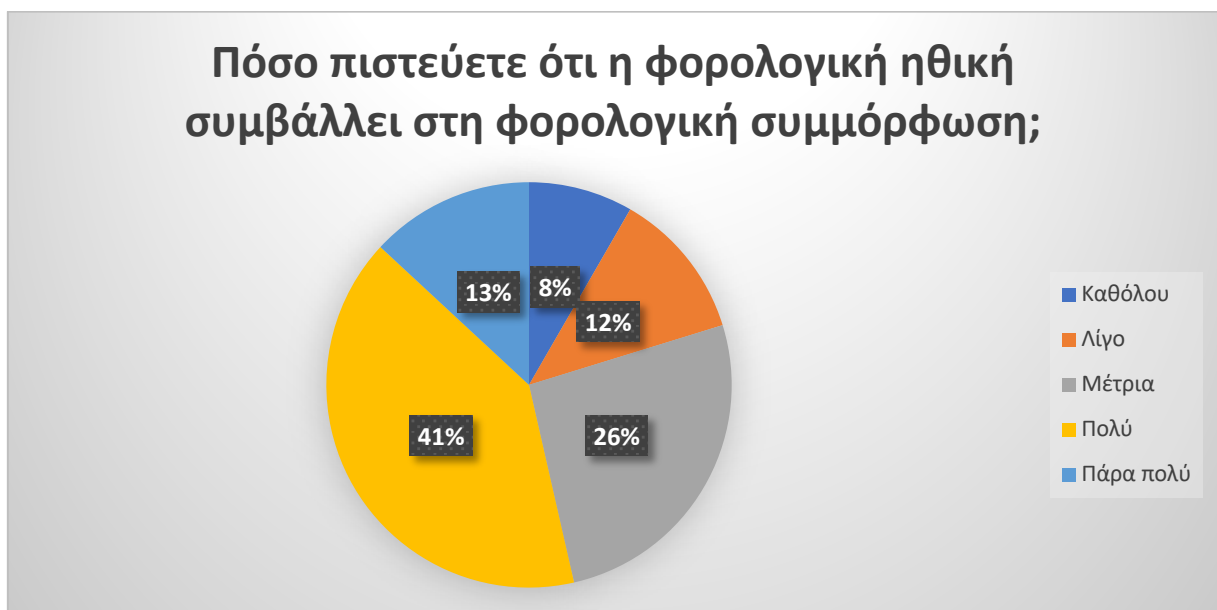
Πόσο πιστεύετε ότι η φορολογική ηθική συμβάλλει στη φορολογική συμμόρφωση;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	14	8,0	8,0	8,0
	Λίγο	20	12,0	12,0	20,0
	Μέτρια	44	26,0	26,0	46,0
	Πολύ	68	41,0	41,0	87,0
	Πάρα πολύ	22	13,0	13,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 12 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 12

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 20% των ερωτηθέντων πιστεύει πως η φορολογική ηθική συμβάλλει στη φορολογική συμμόρφωση από καθόλου έως λίγο, το 26% πιστεύει πως συμβάλλει μέτρια, ενώ το 54% πιστεύει πως συμβάλλει από πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 12 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 12

Τα αποτελέσματα της 13^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο οι φορολογικοί ελεγκτές είναι ηθικοί, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι οι φορολογικοί ελεγκτές είναι ηθικοί;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	26	15,0	15,0	15,0
	Λίγο	50	30,0	30,0	45,0
	Μέτρια	72	43,0	43,0	88,0
	Πολύ	20	12,0	12,0	100,0
	Πάρα πολύ	-	-	-	
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 13 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 13

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 15% των ερωτηθέντων πιστεύει πως οι φορολογικοί ελεγκτές δεν είναι καθόλου ηθικοί, το 30% πιστεύει πως είναι λίγο ηθικοί, το 43% πιστεύει πως είναι μέτρια ηθικοί ενώ το 12% πιστεύει πως είναι πολύ ηθικοί. Κανένας ωστόσο δεν πιστεύει ότι οι φορολογικοί ελεγκτές είναι πάρα πολύ ηθικοί.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 13 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 13

Τα αποτελέσματα της 14^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο οι λογιστές είναι ηθικοί, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

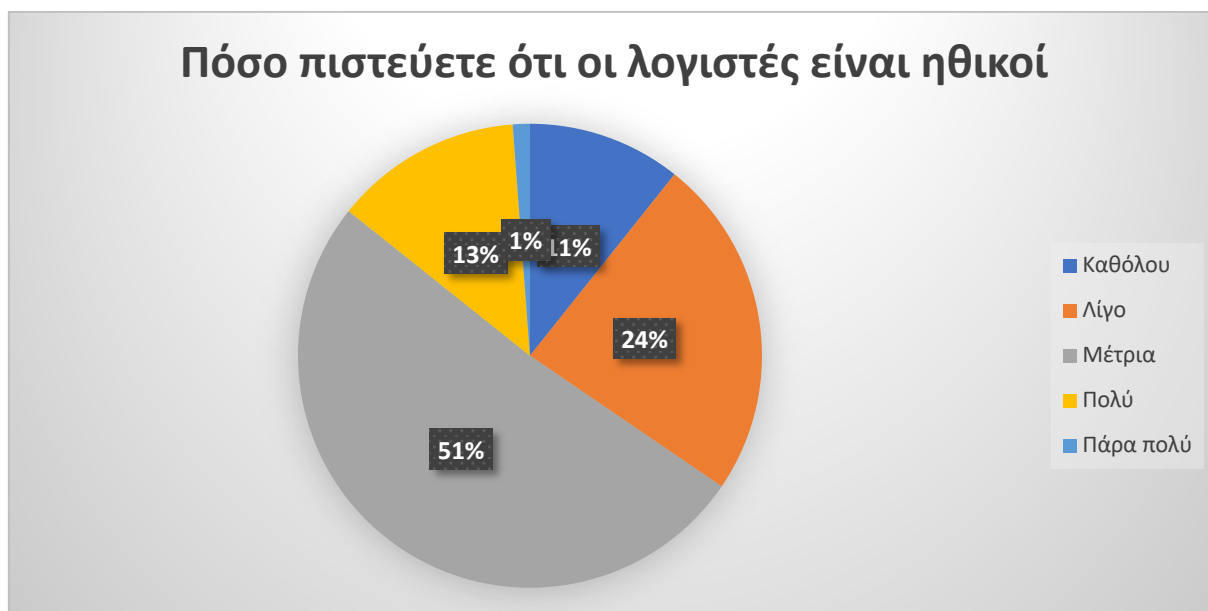
Πόσο πιστεύετε ότι οι λογιστές είναι ηθικοί

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	18	11,0	11,0	11,0
	Λίγο	40	24,0	24,0	35,0
	Μέτρια	86	51,0	51,0	86,0
	Πολύ	22	13,0	13,0	99,0
	Πάρα πολύ	2	1,0	1,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 14 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 14

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 11% των ερωτηθέντων πιστεύει πως οι λογιστές δεν είναι καθόλου ηθικοί, το 24% πιστεύει πως είναι λίγο ηθικοί, το 51% πιστεύει πως είναι μέτρια ηθικοί ενώ το 14% πιστεύει πως είναι από πολύ έως πάρα πολύ ηθικοί.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 14 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 14

Τα αποτελέσματα της 15^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο οι πολίτες είναι ηθικοί, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

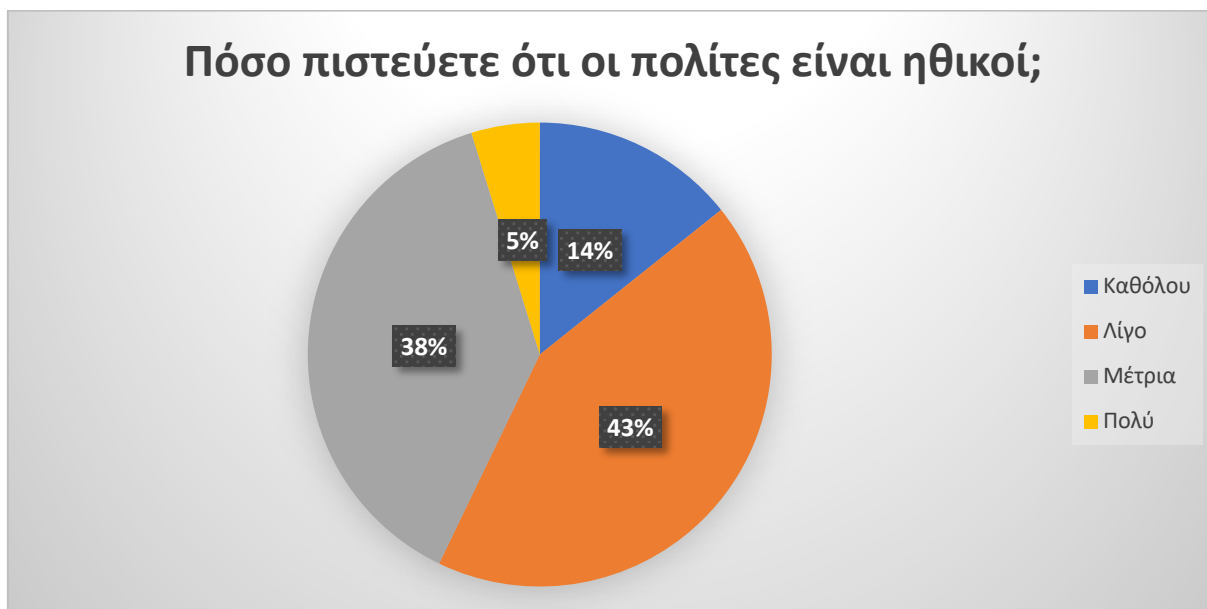
Πόσο πιστεύετε ότι οι πολίτες είναι ηθικοί;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	24	14,0	14,0	14,0
	Λίγο	72	43,0	43,0	57,0
	Μέτρια	64	38,0	38,0	95,0
	Πολύ	8	5,0	5,0	100,0
	Πάρα πολύ	-	-	-	
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 15 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 15

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 14% των ερωτηθέντων πιστεύει πως οι πολίτες δεν είναι καθόλου ηθικοί, το 43% πιστεύει πως είναι λίγο ηθικοί, το 38% πιστεύει πως είναι μέτρια ηθικοί ενώ το 5% πιστεύει πως είναι πολύ ηθικοί. Κανένας ωστόσο δεν πιστεύει ότι οι πολίτες είναι πάρα πολύ ηθικοί.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 15 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 15

Τα αποτελέσματα της 16^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο υπάρχουν μαθήματα φορολογικής ηθικής στα πανεπιστήμια, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι υπάρχουν μαθήματα φορολογικής ηθικής στα πανεπιστήμια;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	66	39,0	39,0	39,0
	Λίγο	62	37,0	37,0	76,0
	Μέτρια	34	20,0	20,0	96,0
	Πολύ	6	4,0	4,0	100,0
	Πάρα πολύ	-	-	-	
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 16 : Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 16

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 76% των ερωτηθέντων πιστεύει πως υπάρχουν από καθόλου έως λίγο μαθήματα φορολογικής ηθικής στα πανεπιστήμια, το 20% πιστεύει μέτρια πως υπάρχουν μαθήματα φορολογικής ηθικής και μόλις το 4% πιστεύει πολύ πως υπάρχουν μαθήματα φορολογικής ηθικής, ενώ κανένας δεν πιστεύει πάρα πολύ πως υπάρχουν μαθήματα φορολογικής ηθικής στα πανεπιστήμια.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 16 : Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 16

Η επόμενη ενότητα, έχει να κάνει με την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το ελληνικό φορολογικό σύστημα.

Τα αποτελέσματα της 17^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο δίκαιο είναι το φορολογικό σύστημα, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι το φορολογικό σύστημα είναι δίκαιο;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	56	33,0	33,0	33,0
	Λίγο	64	38,0	38,0	71,0
	Μέτρια	38	23,0	23,0	94,0
	Πολύ	10	6,0	6,0	100,0
	Πάρα πολύ	-	-	-	
	Total		168	100,0	100,0

Πίνακας 17 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 17

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 33% των ερωτηθέντων πιστεύει πως το φορολογικό σύστημα δεν είναι καθόλου δίκαιο, το 38% πιστεύει πως είναι λίγο δίκαιο, ενώ το 29% πιστεύει είναι δίκαιο από μέτρια έως πολύ. Κανένας δεν πιστεύει πως το φορολογικό σύστημα είναι πάρα πολύ δίκαιο.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 17 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 17

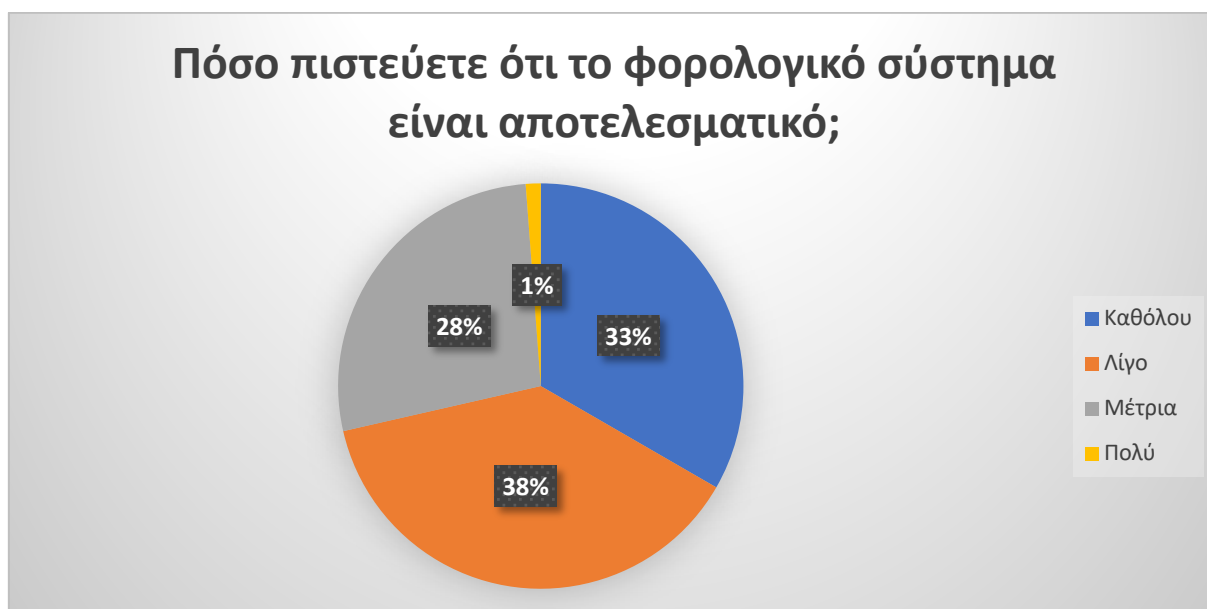
Τα αποτελέσματα της 18^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο αποτελεσματικό είναι το φορολογικό σύστημα, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι το φορολογικό σύστημα είναι αποτελεσματικό;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	56	33,0	33,0	33,0
	Λίγο	64	38,0	38,0	71,0
	Μέτρια	46	28,0	28,0	99,0
	Πολύ	2	1,0	1,0	100,0
	Πάρα πολύ	-	-	-	
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 18 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 18

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 33% των ερωτηθέντων πιστεύει πως το φορολογικό σύστημα δεν είναι καθόλου αποτελεσματικό, το 38% πιστεύει πως είναι λίγο αποτελεσματικό, ενώ το 29% πιστεύει είναι αποτελεσματικό από μέτρια έως πολύ. Κανένας δεν πιστεύει πως το φορολογικό σύστημα είναι πάρα πολύ αποτελεσματικό. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 18 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 18

Τα αποτελέσματα της 19^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο το φορολογικό σύστημα δεν είναι διεφθαρμένο, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι το φορολογικό σύστημα δεν είναι διεφθαρμένο;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	60	36,0	36,0	36,0
	Λίγο	42	25,0	25,0	61,0
	Μέτρια	38	22,0	22,0	83,0
	Πολύ	18	11,0	11,0	94,0
	Πάρα πολύ	10	6,0	6,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 19 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 19

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 36% των ερωτηθέντων δεν πιστεύει καθόλου πως το φορολογικό σύστημα δεν είναι διεφθαρμένο, το 25% πιστεύει λίγο πως δεν είναι διεφθαρμένο, το 22% πιστεύει μέτρια πως το φορολογικό σύστημα δεν είναι διεφθαρμένο ενώ το 17% πιστεύει από πολύ έως πάρα πολύ πως το φορολογικό σύστημα δεν είναι διεφθαρμένο

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 19 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 19

Προχωρώντας στην επόμενη και τελευταία ενότητα, οι ερωτήσεις που την αποτελούν μετράνε τη μεταβλητή της τεχνολογίας. Ειδικότερα:

Τα αποτελέσματα της 20^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο η χρήση της τεχνολογίας θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι η χρήση της τεχνολογίας θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

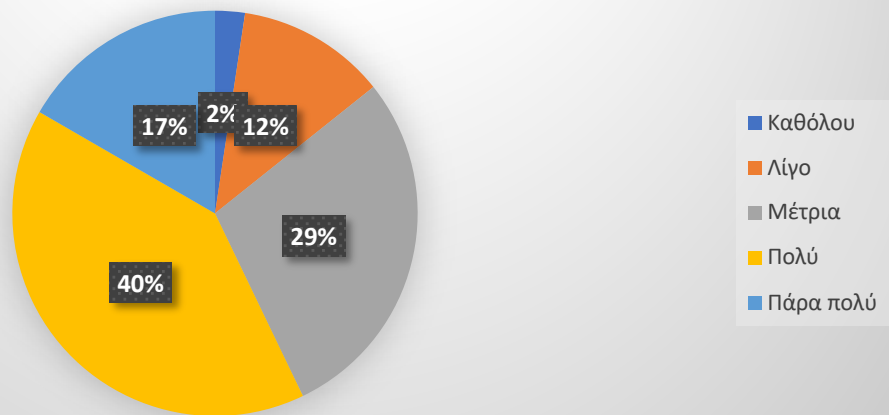
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	2,0	2,0	2,0
	Λίγο	20	12,0	12,0	14,0
	Μέτρια	48	29,0	29,0	43,0
	Πολύ	68	40,0	40,0	83,0
	Πάρα πολύ	28	17,0	17,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 20 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 20

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 14% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η χρήση της τεχνολογίας θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής από καθόλου έως λίγο, το 29% πιστεύει πως θα συμβάλει μέτρια, το 40% πιστεύει πως θα συμβάλει πολύ ενώ το 17% πιστεύει πως θα συμβάλει πάρα πολύ.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Πόσο πιστεύετε ότι η χρήση της τεχνολογίας θα συμβάλει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

Γράφημα 20 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 20

Τα αποτελέσματα της 21^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο τα προσωπικά τους δεδομένα δεν θα παραβιαστούν από τις φορολογικές αρχές μέσω της τεχνολογίας, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

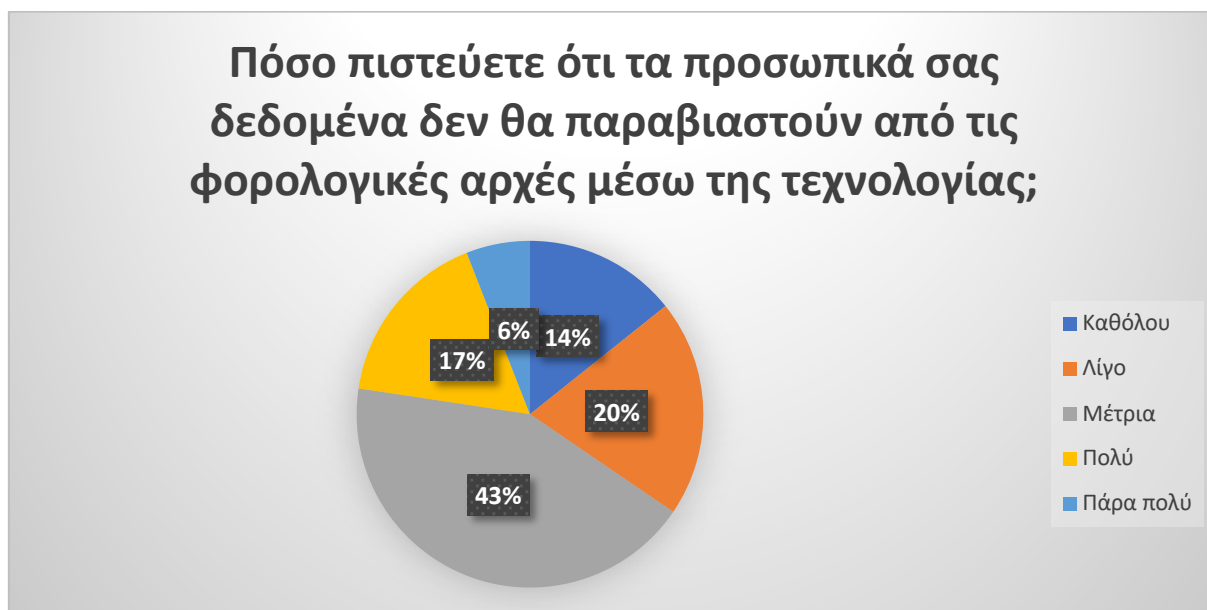
Πόσο πιστεύετε ότι τα προσωπικά σας δεδομένα δεν θα παραβιαστούν από τις φορολογικές αρχές μέσω της τεχνολογίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	24	14,0	14,0	14,0
	Λίγο	34	20,0	20,0	34,0
	Μέτρια	72	43,0	43,0	77,0
	Πολύ	28	17,0	17,0	94,0
	Πάρα πολύ	10	6,0	6,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 21 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 21

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 34% των ερωτηθέντων πιστεύει από καθόλου έως λίγο πως τα προσωπικά τους δεδομένα δε θα παραβιαστούν από τις φορολογικές αρχές μέσω της τεχνολογίας, το 43% πιστεύει μέτρια πως δεν θα παραβιαστούν, ενώ το 23% πιστεύει από πολύ έως πάρα πολύ πως τα προσωπικά τους δεδομένα δε θα παραβιαστούν.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 21 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 21

Τα αποτελέσματα της 22^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο η τεχνολογική αναβάθμιση της φορολογικής διοίκησης θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

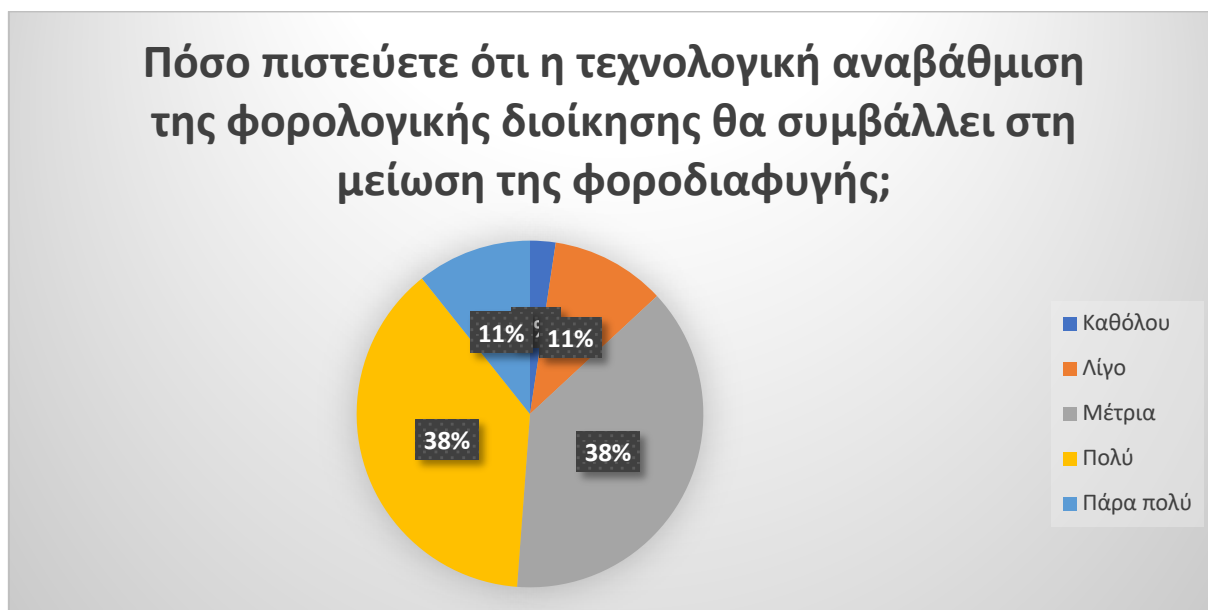
Πόσο πιστεύετε ότι η τεχνολογική αναβάθμιση της φορολογικής διοίκησης θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	2,0	2,0	2,0
	Λίγο	18	11,0	11,0	13,0
	Μέτρια	64	38,0	38,0	51,0
	Πολύ	64	38,0	38,0	89,0
	Πάρα πολύ	18	11,0	11,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 22 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 22

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 13% των ερωτηθέντων πιστεύει από καθόλου έως λίγο πως η τεχνολογική αναβάθμιση της φορολογικής διοίκησης θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, το 38% πιστεύει μέτρια πως θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, το ίδιο ποσοστό πιστεύει πολύ πως θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής και το 11% πιστεύει πως θα συμβάλλει πάρα πολύ.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 22 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 22

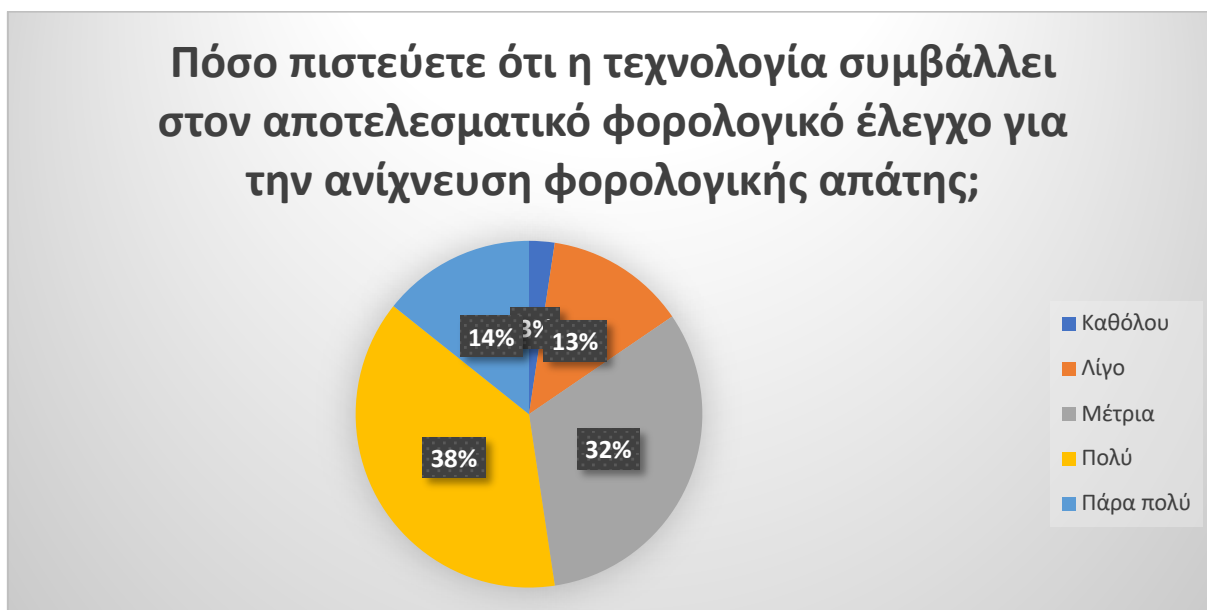
Τα αποτελέσματα της 23^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο η τεχνολογία συμβάλλει στον αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο για την ανίχνευση φορολογικής απάτης, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι η τεχνολογία συμβάλλει στον αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο για την ανίχνευση φορολογικής απάτης;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	3,0	3,0	3,0
	Λίγο	22	13,0	13,0	16,0
	Μέτρια	54	32,0	32,0	48,0
	Πολύ	64	38,0	38,0	86,0
	Πάρα πολύ	24	14,0	14,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 23 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 23

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 16% των ερωτηθέντων πιστεύει από καθόλου έως λίγο πως η τεχνολογία συμβάλλει στον αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο για την ανίχνευση φορολογικής απάτης, το 32% πιστεύει μέτρια πως συμβάλλει στον αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο, το 38% πιστεύει πολύ πως συμβάλλει στον αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο και το 14% πιστεύει πως συμβάλλει πάρα πολύ. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 23 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 23

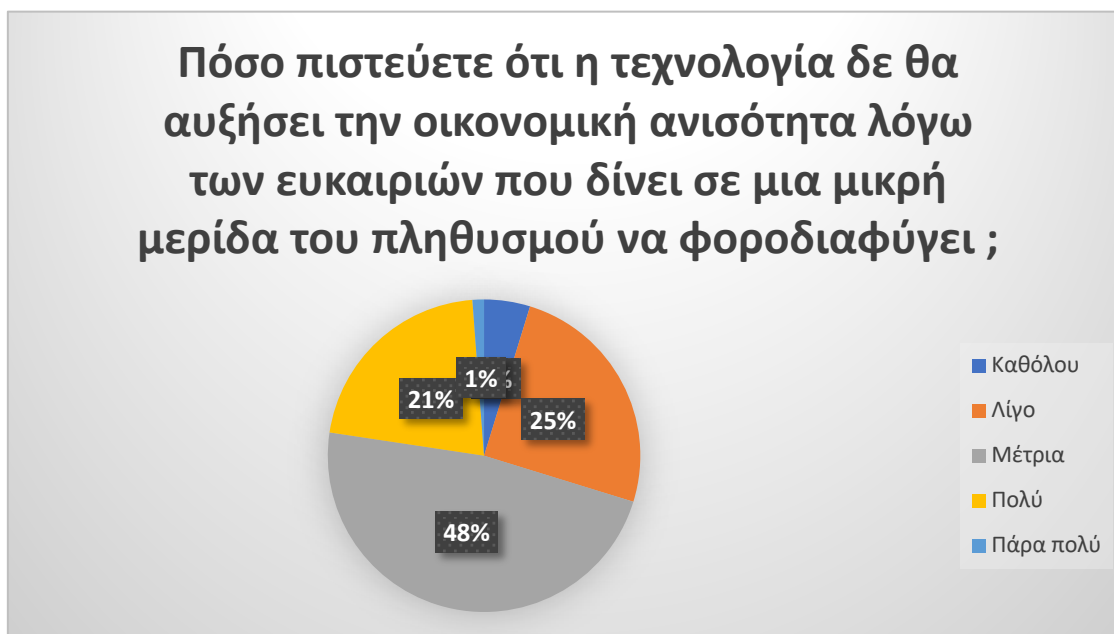
Τα αποτελέσματα της 24^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο η τεχνολογία δε θα αυξήσει την οικονομική ανισότητα λόγω των ευκαιριών που δίνει σε μια μικρή μερίδα του πληθυσμού να φοροδιαφύγει, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

Πόσο πιστεύετε ότι η τεχνολογία δε θα αυξήσει την οικονομική ανισότητα λόγω των ευκαιριών που δίνει σε μια μικρή μερίδα του πληθυσμού να φοροδιαφύγει ;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	8	5,0	5,0	5,0
	Λίγο	42	25,0	25,0	30,0
	Μέτρια	80	48,0	48,0	78,0
	Πολύ	36	21,0	21,0	99,0
	Πάρα πολύ	2	1,0	1,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 24 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 24

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 30% των ερωτηθέντων πιστεύει από καθόλου έως λίγο πως η τεχνολογία δε θα αυξήσει την οικονομική ανισότητα, το 48% πιστεύει μέτρια πως η τεχνολογία δε θα αυξήσει την οικονομική ανισότητα, το 22% πιστεύει από πολύ έως πάρα πολύ πως η τεχνολογία δε θα αυξήσει την οικονομική ανισότητα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 24 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 24

Τα αποτελέσματα της 25^{ης} ερώτησης που αφορά την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο η ηλεκτρονική καταγγελία στις φορολογικές αρχές, θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα:

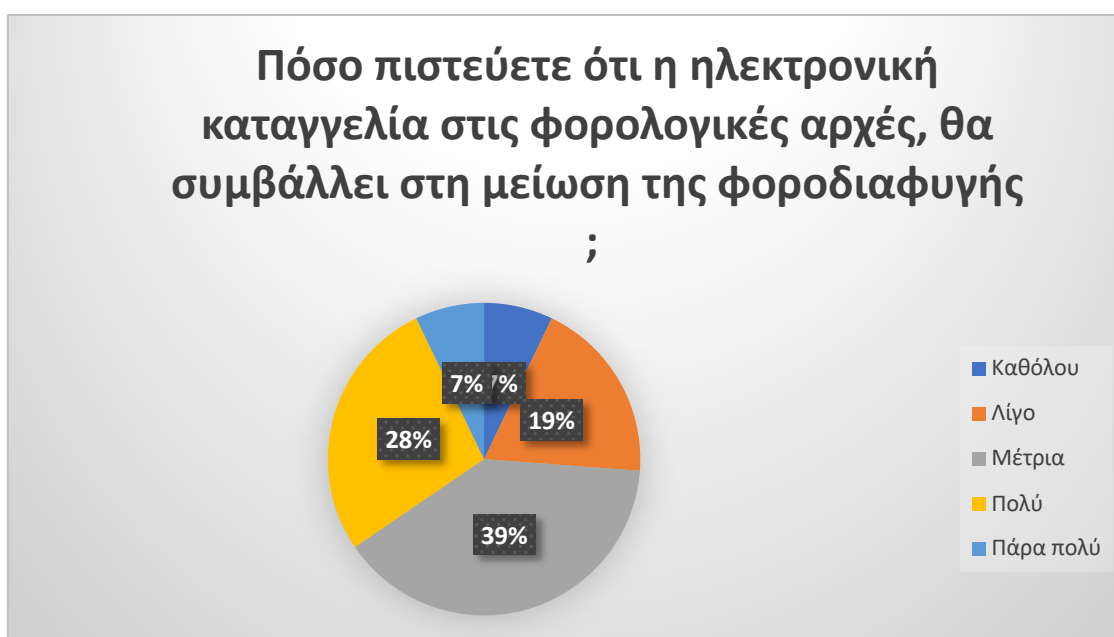
Πόσο πιστεύετε ότι η ηλεκτρονική καταγγελία στις φορολογικές αρχές, θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής ;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	12	7,0	7,0	7,0
	Λίγο	32	19,0	19,0	26,0
	Μέτρια	66	39,0	39,0	65,0
	Πολύ	46	28,0	28,0	93,0
	Πάρα πολύ	12	7,0	7,0	100,0
	Total	168	100,0	100,0	

Πίνακας 25 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 25

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το 26% των ερωτηθέντων πιστεύει από καθόλου έως λίγο πως η ηλεκτρονική καταγγελία στις φορολογικές αρχές, θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, το 39% πιστεύει μέτρια πως η ηλεκτρονική καταγγελία θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής, το 28% πιστεύει από πολύ έως πάρα πολύ πως η ηλεκτρονική καταγγελία θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και διαγραμματικά με το παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 25 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ερώτησης 25

5.2 Αποτελέσματα Αξιοπιστίας Κλίμακας

Σε αυτό το κεφάλαιο θα προχωρήσουμε στην ανάλυση αξιοπιστίας των μεταβλητών. Η ανάλυση αξιοπιστίας είναι σημαντική καθώς εξετάζει το βαθμό εσωτερικής συνέπειας και συνοχής τόσο των ερωτήσεων, που μετρούν μια μεταβλητή, μεταξύ τους, όσο και της μεταβλητής με τις ερωτήσεις. Η ανάλυση αξιοπιστίας των μεταβλητών θα γίνει μέσω του δείκτη α του Cronbach. Οι τιμές του δείκτη οι οποίες είναι πάνω από 0,7, θεωρούνται αποδεκτές και δείχνουν ικανοποιητική αξιοπιστία των μεταβλητών.

Η ανάλυση της αξιοπιστίας και ο υπολογισμός του δείκτη α του Cronbach, έγινε με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS22.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι μέσοι όροι των μεταβλητών, η τυπική τους απόκλιση καθώς και ο συντελεστής αξιοπιστίας τους.

Μεταβλητές	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση	Συντελεστής Αξιοπιστίας
Φοροδιαφυγή	3,20	0,63	
Επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή	2,15	1,05	0,817
Φορολογική Ηθική	1,56	1,03	0,567
Φορολογικό Σύστημα	1,08	0,99	0,542
Επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή	2,12	1,01	0,776

Πίνακας 26 Περιγραφικά στοιχεία και ανάλυση αξιοπιστίας των μεταβλητών

Η ερώτηση 6 μετράει την εξαρτημένη μεταβλητή της φοροδιαφυγής. Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι ο μέσος όρος της ερώτησης είναι 3,20, γεγονός που σημαίνει ότι

οι ερωτώμενοι πιστεύουν κατά πολύ ότι υπάρχει φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Η τυπική απόκλιση είναι 0,63. Ο δείκτης αξιοπιστίας της συγκεκριμένης μεταβλητής είναι δύσκολο να υπολογιστεί καθώς μετράται από μια μόνο ερώτηση.

Οι ερωτήσεις 7-11 μετρούν την ανεξάρτητη μεταβλητή της επίδρασης του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή. Όπως βλέπουμε από τον παραπάνω πίνακα, ο μέσος όρος της μεταβλητής είναι 2,15 και η τυπική απόκλιση 1,05. Αυτό σημαίνει ότι οι ερωτώμενοι πιστεύουν από αρκετά έως πολύ ότι γενικά ο φορολογικός έλεγχος επιδρά στη φοροδιαφυγή. Ο δείκτης αξιοπιστίας είναι 0,817 που σημαίνει ότι η αξιοπιστία της μεταβλητής είναι πολύ ικανοποιητική.

Οι ερωτήσεις 12-16 μετρούν την ανεξάρτητη μεταβλητή της φορολογικής ηθικής. Ο μέσος όρος και τυπική απόκλιση της μεταβλητής είναι 1,56 και 1,03 αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι οι ερωτώμενοι πιστεύουν από λίγο έως αρκετά ότι υπάρχει φορολογική ηθική στην Ελλάδα. Ο δείκτης αξιοπιστίας είναι 0,567 που σημαίνει ότι τα στοιχεία της μεταβλητής είναι συνδεδεμένα με μια μέτρια προς καλή συνάφεια.

Οι ερωτήσεις 17-19 μετρούν την ανεξάρτητη μεταβλητή του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα. Ο μέσος όρος της μεταβλητής είναι 1,56 και η τυπική απόκλιση 1,03. Ο δείκτης αξιοπιστίας είναι 0,542 που σημαίνει ότι η αξιοπιστία της μεταβλητής είναι μέτρια προς καλή.

Τέλος, οι ερωτήσεις 20-25, μετρούν την ανεξάρτητη μεταβλητή της επίδρασης της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή. Ο μέσος όρος της μεταβλητής είναι 2,12 και η τυπική απόκλιση 1,01. Αυτό σημαίνει ότι οι ερωτώμενοι πιστεύουν από αρκετά έως πολύ ότι γενικά η τεχνολογία επιδρά στη φοροδιαφυγή. Ο δείκτης αξιοπιστίας είναι 0,776 που σημαίνει ότι η αξιοπιστία της μεταβλητής είναι πολύ ικανοποιητική.

5.3 Αποτελέσματα Ανάλυσης Συσχετίσεων

Σε αυτό το κεφάλαιο, θα επιτευχθεί η ανάλυση συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών. Η ανάλυση αυτή είναι σημαντική καθώς εξετάζει τη συσχέτιση, αλληλεξάρτηση και συμμεταβολή των μεταβλητών μεταξύ τους. Ο πιο χρησιμοποιημένος συντελεστής που περιγράφει το βαθμό συσχέτισης και συμμεταβολής δυο μεταβλητών μεταξύ τους και ο οποίος θα χρησιμοποιηθεί στην παρούσα εργασία είναι ο r του Pearson. (Ρούσσος & Τσαούσης, 2011). Τα αποτελέσματα εξάχθηκαν από το στατιστικό πρόγραμμα SPSS22 και παρουσιάζονται με τον παρακάτω πίνακα.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα:

Η επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή συσχετίζεται αρνητικά και στατιστικά σημαντικά με τη φοροδιαφυγή ($r=-0,184$ και $p\text{-value} < 0,05$), δηλαδή μεταξύ των μεταβλητών υπάρχει μια πολύ χαμηλή γραμμική συσχέτιση.

Η φορολογική ηθική συσχετίζεται θετικά στατιστικά σημαντικά με την επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή ($r=0,104$ και $p\text{-value}<0,01$), δηλαδή μεταξύ των μεταβλητών υπάρχει μια πολύ χαμηλή γραμμική συσχέτιση.

Το φορολογικό σύστημα συσχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με την επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή ($r=-0,088$ και $p\text{-value} < 0,05$), δηλαδή μεταξύ των μεταβλητών υπάρχει μια πολύ χαμηλή γραμμική συσχέτιση και με τη φορολογική ηθική ($r=0,284$ και $p\text{-value} < 0,01$), όπου εδώ μεταξύ των μεταβλητών υπάρχει μια χαμηλή γραμμική συσχέτιση.

Η επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή συσχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με τη φοροδιαφυγή ($r=-0,217$ και $p\text{-value} < 0,01$), όπου μεταξύ των μεταβλητών υπάρχει μια χαμηλή γραμμική συσχέτιση, με την επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή, ($r=-0,197$ και $p\text{-value} < 0,01$), όπου μεταξύ των μεταβλητών υπάρχει μια χαμηλή γραμμική συσχέτιση, με την φορολογική ηθική ($r=-0,249$ και $p\text{-value} < 0,01$), όπου μεταξύ των μεταβλητών υπάρχει μια χαμηλή γραμμική συσχέτιση, και με το φορολογικό σύστημα ($r=-0,105$ και $p\text{-value} < 0,05$), όπου μεταξύ των μεταβλητών υπάρχει μια πολύ χαμηλή γραμμική συσχέτιση.

		Επίδραση του Φοροδιαφυγή φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή				Επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή
Φοροδιαφυγή	Pearson Correlation	1				
	Sig. (2-tailed)					
	N	168				
Επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή	Pearson Correlation	-,184*	1			
	Sig. (2-tailed)	,017				
	N	168	168			
Φορολογική Ηθική	Pearson Correlation	,111	,104**	1		
	Sig. (2-tailed)	,154	,003			
	N	168	168	168		
Φορολογικό Σύστημα	Pearson Correlation	-,068	,088*	,284**	1	
	Sig. (2-tailed)	,384	,048	,000		
	N	168	168	168	168	
Επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή	Pearson Correlation	,217**	,197**	,249**	,105*	1
	Sig. (2-tailed)	,005	,000	,000	,018	
	N	168	168	168	168	168

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed). 5%

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). 1%

Πίνακας 27 Ανάλυση συσχετίσεων μεταβλητών

5.4 Αποτελέσματα Ανάλυσης Παλινδρόμησης

Σε αυτό το κεφάλαιο, θα διεξαχθεί η ανάλυση παλινδρόμησης, η οποία εξετάζει το ποσοστό ερμηνείας της εξαρτημένης μεταβλητής από δυο ή περισσότερες ανεξάρτητες μεταβλητές οι οποίες είναι συσχετισμένες. (Παπαϊωάννου, et al., 2016)

Στην παρούσα εργασία, θα εξετάσουμε αν οι ανεξάρτητες μεταβλητές «επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή», «φορολογική ηθική», «φορολογικό σύστημα», «επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή» μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πρόβλεψη των τιμών της εξαρτημένης μεταβλητής «φοροδιαφυγή». Το επίπεδο σημαντικότητας που θα επιλεγεί είναι το 10%.

Το μοντέλο παλινδρόμησης που θέλουμε να εξετάσουμε είναι:

Φοροδιαφυγή = $\alpha + b_0 + b_1 \cdot \text{επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή} + b_2 \cdot \text{φορολογική ηθική} + b_3 \cdot \text{φορολογικό σύστημα} + b_4 \cdot \text{επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή}$

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std Error of the Estimate	Durbin Watson
1	,295*	,087	,064	,61319	1,466

Πίνακας 28 Ανάλυση Adjusted R Square για το μοντέλο της παλινδρόμησης

- Predictors: (Constant) «επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή», «φορολογική ηθική», «φορολογικό σύστημα», «επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή»
- Dependent Variable: «Φοροδιαφυγή»

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι ο προσαρμοσμένος συντελεστής προσδιορισμού (Adjusted R Square) ισούται με 0,064 που σημαίνει ότι η εξαρτημένη μεταβλητή (φοροδιαφυγή) ερμηνεύεται κατά 6,4% από την επίδραση των ανεξάρτητων μεταβλητών («επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή», «φορολογική

ηθική», «φορολογικό σύστημα», «επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή») και συνεπώς το υπόλοιπο 93,6% οφείλεται σε τυχαίους παράγοντες.

ANOVA

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
1	Regression	5,830	4	1,457	3,876	,005
	Residual	61,289	163	,376		
	Total	67,119	167			

Πίνακας 29 Ανάλυση ANOVA για το μοντέλο της παλινδρόμησης

- a. Predictors: (Constant) «επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή», «φορολογική ηθική», «φορολογικό σύστημα», «επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή»
- b. Dependent Variable: «Φοροδιαφυγή»

Με τον παραπάνω πίνακα, εξετάζουμε αν το μοντέλο πολλαπλής παλινδρόμησης είναι στατιστικά σημαντικό, δηλαδή αν η εξαρτημένη μεταβλητή επηρεάζεται σημαντικά από μια τουλάχιστον από τις ανεξάρτητες. Η ανάλυση της ANOVA χρησιμοποιείται για να αξιολογήσει τη σημαντικότητα των συνολικών επιδράσεων των ανεξάρτητων μεταβλητών στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πίνακα, το μοντέλο είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%, εφόσον $F(4, 163)=3,876$ και $p\text{-value}=0,005 < 0,10$. Αυτό σημαίνει ότι η εξαρτημένη μεταβλητή παρουσιάζει γραμμική σχέση με τουλάχιστον μια από τις ανεξάρτητες μεταβλητές.

Συνεπώς, σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών και της εξαρτημένης στο μοντέλο παλινδρόμησης.

Coefficients

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Tolerance	Statistics VIF
		B	Std. Error	Beta	t	Sig		
1	(Constant)	3,104	,175		17,760	,000		
	επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή	-,124	,050	-,188	-2,477	,014	,977	1,023
	φορολογική ηθική	,008	,052	,014	,150	,881	,678	1,476
	φορολογικό σύστημα	-,042	,057	-,059	-,734	,464	,865	1,156
	επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή	,139	,056	,216	2,505	,013	,756	1,323

Πίνακας 30 Ανάλυση Coefficients για το μοντέλο της παλινδρόμησης

- a. Predictors: (Constant) «επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή», «φορολογική ηθική», «φορολογικό σύστημα», «επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή»
- b. Dependent Variable: «Φοροδιαφυγή»

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα προκύπτει η αρχική εξίσωση παλινδρόμησης του μοντέλου ως εξής:

Φοροδιαφυγή = $3,104 - 0,124 * \text{επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή} + 0,008 * \text{φορολογική ηθική} - 0,042 * \text{φορολογικό σύστημα} + 0,139 * \text{επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή}$

Ο δείκτης t , χρησιμοποιείται για να αξιολογήσει τη σημαντικότητα των ανεξάρτητων μεταβλητών. Πιο συγκεκριμένα χρησιμοποιείται για να ελέγξει αν ο συντελεστής παλινδρόμησης που αντιστοιχεί σε μια ανεξάρτητη μεταβλητή, είναι στατιστικά σημαντικά διαφορετικός από το μηδέν. Οι μικρές τιμές του δείκτη t υποδεικνύουν ότι ο συντελεστής είναι σημαντικός, άρα τον χρησιμοποιούμε στο μοντέλο παλινδρόμησης, ενώ οι μεγάλες τιμές του t , υποδεικνύουν ότι ο συντελεστής δεν είναι στατιστικά σημαντικός και άρα μπορεί να παραλειφθεί.

Για την πρώτη ανεξάρτητη μεταβλητή «επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή», προκύπτει $t = -2,477$ και $p\text{-value} = 0,014 < 0,10$. Η ανεξάρτητη μεταβλητή επηρεάζει σε στατιστικά σημαντικό βαθμό την εξαρτημένη μεταβλητή «φοροδιαφυγή». Συνεπώς απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση ότι ο συντελεστής β_1 δεν είναι στατιστικά σημαντικός και άρα δε μπορεί να παραλειφθεί.

Για την δεύτερη ανεξάρτητη μεταβλητή «φορολογική ηθική», προκύπτει $t = 0,150$ και $p\text{-value} = 0,881 > 0,10$. Η ανεξάρτητη μεταβλητή δεν επηρεάζει σε στατιστικά σημαντικό βαθμό την εξαρτημένη μεταβλητή «φοροδιαφυγή». Συνεπώς αποδεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι ο συντελεστής β_2 δεν είναι στατιστικά σημαντικός και άρα μπορεί να παραλειφθεί.

Για την τρίτη ανεξάρτητη μεταβλητή «φορολογικό σύστημα», προκύπτει $t = -0,734$ και $p\text{-value} = 0,464 > 0,10$. Η ανεξάρτητη μεταβλητή δεν επηρεάζει σε στατιστικά σημαντικό βαθμό την εξαρτημένη μεταβλητή «φοροδιαφυγή». Συνεπώς αποδεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι ο συντελεστής β_3 δεν είναι στατιστικά σημαντικός και άρα μπορεί να παραλειφθεί.

Για την τέταρτη ανεξάρτητη μεταβλητή «επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή», προκύπτει $t = 2,505$ και $p\text{-value} = 0,013 < 0,10$. Άρα, η ανεξάρτητη μεταβλητή επηρεάζει σε στατιστικά σημαντικό βαθμό την εξαρτημένη μεταβλητή «φοροδιαφυγή». Συνεπώς απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση.

Άρα το μοντέλο παίρνει την τελική μορφή ως εξής:

Φοροδιαφυγή = $3,104 - 0,124 * \text{επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή}$
+ $0,139 * \text{επίδραση της τεχνολογίας στη φοροδιαφυγή}$

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα, Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική έρευνα

Η παρούσα εργασία, εξέτασε τους προσδιοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν το φαινόμενο της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, καθώς πόσο αυτοί το επηρεάζουν. Τα δεδομένα της έρευνας αντλήθηκαν από ερωτηματολόγιο το οποίο μοιράστηκε σε τυχαίο δείγμα του πληθυσμού της Ελλάδας. Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους ήταν γυναίκες, ηλικίας 18-25, απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μισθωτοί με ετήσιο καθαρό εισόδημα έως 20.000 ευρώ.

Τα δεδομένα που αντλήθηκαν, αναλύθηκαν στατιστικά με ανάλυση αξιοπιστίας, συσχετίσεων αλλά και παλινδρόμησης και τα αποτελέσματα που βγήκαν μας οδηγούν στα παρακάτω συμπεράσματα.

Η επίδραση του φορολογικού ελέγχου, φαίνεται να είναι ισχυρή και αρνητική στην φοροδιαφυγή. Αυτό σημαίνει ότι όσο πιο έντονοι είναι οι φορολογικοί έλεγχοι από το κράτος, τόσο πιο πολύ τείνει να μειώνεται η φοροδιαφυγή. Το συμπέρασμα αυτό, είναι κάτι το οποίο επιβεβαιώνεται από τα ευρήματα της έρευνας των (Orçun & Zeynep, 2021), οι οποίοι ισχυρίζονται ότι ο φορολογικός έλεγχος συμβάλει στη μείωση της φοροδιαφυγής μέσω της κάλυψης τυχών κενών των φορολογούμενων στη φορολογική νομοθεσία από τους φορολογικούς ελεγκτές και συνεπώς της καλύτερης κατανόησης της νομοθεσίας, αλλά και από τους (Asnawi , 2013), οι οποίοι ισχυρίζονται ότι ο φορολογικός έλεγχος μειώνει τη φοροδιαφυγή όταν αυτός γίνεται σε συχνή βάση. Τα συμπεράσματα μας έρχονται σε αντίθεση με την έρευνα των (Irawan & Utama , 2021), οι οποίοι βρήκαν ότι η επίδραση του φορολογικού ελέγχου στη φοροδιαφυγή είναι μη στατιστικά σημαντική.

Όσον αφορά την επίδραση της φορολογικής ηθικής, βρήκαμε ότι είναι μη στατιστικά σημαντική στο να ερμηνεύσει τις μεταβολές στη φοροδιαφυγή. Αυτό το εύρημα έρχεται σε αντίθεση με τους (Kempe & al, 2020), όπου κατέληξαν στο ότι σε χώρες με χαμηλή φορολογική ηθική, η φοροδιαφυγή είναι μεγάλη.

Η επίδραση του φορολογικού συστήματος στη φοροδιαφυγή είναι επίσης μη στατιστικά σημαντική.

Τέλος, όσο αφορά την επίδραση της τεχνολογίας, αυτή βρέθηκε να είναι στατιστικά σημαντική και θετικά σχετιζόμενη με τη φοροδιαφυγή. Αυτό σημαίνει ότι όσο αυξάνεται η χρήση της τεχνολογίας, τόσο αυξάνεται και η φοροδιαφυγή. Αυτό το συμπέρασμα έρχεται σε αντίθεση με τους (Fiero Paoki & al, 2021), που βρήκαν ότι η τεχνολογία μειώνει τη φοροδιαφυγή μέσω της διευκόλυνσης που παρέχει στους φορολογικούς ελέγχους με την άμεση πρόσβαση στα ψηφιακά δεδομένα των φορολογούμενων.

Κλείνοντας αυτή την εργασία, αξίζει να αναφερθεί ως μια πρόταση για περαιτέρω έρευνα, η εξέταση της συμβολής της προσωπικότητας του πληθυσμού της Ελλάδας, της στάσης τους απέναντι στον κίνδυνο και των δημογραφικών χαρακτηριστικών τους, όπως φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, επάγγελμα και θρησκεία, στην φοροδιαφυγή.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Γεωργακοπουλος, Θ., 1997. *Εισαγωγή στη δημόσια οικονομική*. Μπένου επιμ. Αθήνα: s.n.
- Λιόλιος, Α., 2023. Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Σταθερή Αξία. *Epsilon7*.
- ΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, . Α. Α., 2016. *Το Ζήτημα της Φοροαποφυγής και της Φοροδιαφυγής*, s.l.: TAXHEAVEN.
- Παπαϊωάννου, Α., Ζουρμπάνος, Ν. & Μίνος, Γ., 2016. *Εφαρμογές της Στατιστικής στις Επιστήμες του Αθλητισμού και της Υγείας με την χρήση του SPSS*. Θεσσαλονίκη: Δίσιγμα.
- Ρούσσος, Π. Α. & Τσαούσης, Γ., 2011. *Στατιστική στις επιστήμες της συμπεριφοράς με τη χρήση του SPSS*. Αθήνα: Τόπος.
- Σταγάκη, Φ., 2021. *Ο ρόλος της ηθικής στο μέλλον του φορολογικού σχεδιασμού*, s.l.: Accountancy Greece.
- Σταματακης, Ν., 2000. *Οικονομική της ανάπτυξης*. Τυπωθήτω επιμ. Αθήνα: s.n.
- Τζουμας, Ν., 2009. *Πολυπλοκότητα ελληνικού φορολογικού συστήματος, Φοροδιαφυγή παραοικονομία και φορολογική συνείδηση*. Διπλωματική Εργασία επιμ. s.l.:s.n.
- Φωτιάδης, Κ., 2021. *Η επίδραση της φορολογικής ηθικής στην πρόθεση αναφοράς επεισοδίων φοροδιαφυγής και η συνεισφορά ενός νέου πληροφοριακού συστήματος (eTHOS)*. s.l.:s.n.
- ERNST & YOUNG, 2016. *Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της*. *διαNOΕσις Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης*

Ξένη Βιβλιογραφία

- Adelheid Gracelia, F. P. & al, e., 2021. The effect of Information Technology and perceived risk in anticipating Tax Evasion. *Jurnal Reviu Akuntansi dan Keuangan*, 11(2), pp. 238-249.
- Alasfour, F. & al, e., 2017. The Determinants Of Tax Morale And Tax Compliance: Evidence From Jordan. *Advances in Taxation*, Τόμος 23, pp. 125-171.
- Alm , J., 1999. Tax compliance and administration. *Public Administration and Public Policy*, Volume 72, pp. 741-768.
- Alm, J., 2021. Tax evasion, technology, and inequality. *Economics of Governance*, 22(4), pp. 321-343.
- Andreoni, J. & al, e., 1998. Tax Compliance. *Journal of Economic Literature* , 36(2), pp. 818-860.
- Asnawi , M., 2013. THE IMPACT OF AUDIT RATE, PERCEIVED PROBABILITY OF AUDIT ON TAX COMPLIANCE DECISION: A Laboratory Experiment Study. *Journal of Indonesian Economy and Business*, 28(2), p. 286 – 301 .
- Azhar, M. & al, e., 2016. Cash economy: tax evasion amongst SMEs in Malaysia. *Journal of Financial Crime*, 23(4).
- Brink, W. D. & Porcano, T. M., 2016. The Impact of Culture and Economic Structure on Tax Morale and Tax Evasion: A Country-Level Analysis Using SEM. *Advances in Taxation* , Τόμος 23.
- Drogalas, G. & al, e., 2018. Tax Ethics and Tax Evasion, Evidence from Greece. *Theoretical Economics Letters*, 8(5), pp. 1018-1027.
- Fiero Paoki, A. G. & al, e., 2021. The Effect Of Information Technology And Perceived Risk In Anticipating Tax Evasion. *Jurnal Reviu Akuntansi dan Keuangan*, 11(2), pp. 238-249.
- Godfred, M. Y. O. & al, e., 2022. The effect of personality traits and tax morale on tax evasion intention. *Journal of Financial Crime*, 29(1), pp. 272-292.
- Hichem , K., 2015. The determinants of tax evasion: a literature review. *International Journal of Law and Management* , 57(5), pp. 486-497.
- IMF, 2013. Greece, Selected Issues. p. 23.

- Irawan, F. & Utama , A. S., 2021. The impact of Tax Audit And Corruption Perception On Tax Evasion. *International Journal Of Business And Society*, 22(3), pp. 1158-1173.
- Kemme, D. M. & al, e., 2020. Tax Morale and International Tax Evasion. *Journal of World Business*.
- Kirchler, E. & al, e., 2008. Enforced versus voluntary tax compliance: The “slippery slope” framework. *Journal of Economic Psychology*, Τόμος 29, p. 210–225.
- Mankiw, G. & Taylor, M., 2011. *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας, Με αναφορά στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες*. GUTENBERG επιμ. s.l.:s.n.
- Orçun , A. & Zeynep, D., 2021. ADVANTAGES OF TAX AUDIT. *Contemporary Issues in Public Sector Accounting and Auditing*, Τόμος 105, p. 131–141.
- Souhir, N., 2016. Causes of tax ecasion in Tunisia: a survey study. *International Journal of Accounting and Economics Studies*
- Uslander, M. E., 2010. Tax evasion, corruption and the social contract in transition. *Developing Alternative Frameworks for Explaining Tax Compliance*, pp. 174-190.
- Veiga , L. & Kholilul Rohman, I., 2017. e-Government and the Shadow Economy: Evidence from Across the Globe. *International Conference on Electronic Government*, pp. 105-116.

Ηλεκτρονικές Πηγές

- Δαλιάνης, Γ., 2023. *e-forologia.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=228228>
- Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 2023. *naftemporiki.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
<https://www.naftemporiki.gr/finance/economy/1494962/forodiatfygi-sto-217-toy-aep-i-skiodis-oikonomia-stin-ellada/>

- Μανιφάβα, Δ., 2023. *kathimerini.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.kathimerini.gr/economy/562709458/chamilo-to-eisodima-stin-ellada-logo-krisis-kai-forodiygis/>
- Τουχτίδου, Σ., 2023. *euronews.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://gr.euronews.com/2023/11/16/giati-i-ellada-exei-toso-megali-forodiygi-kai-giati-den-mporei-na-tin-katapolemisei>
- Χατζηνικολαου, Π., 2023. *kathimerini.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.kathimerini.gr/economy/562384114/ti-kai-pos-forologeitai-stin-ellada/>
- enikonomia.gr, 2017. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.enikonomia.gr/my-money/aftoi-einai-oi-pente-pio-dimofileis-tropoi-forodiygis/185616/>
- ot.gr, 2022. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.ot.gr/2022/12/16/tecnologia/tecnologia-gnorizei-anthisi-stin-ellada/>
- taxheaven.gr, 2014. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.taxheaven.gr/news/18663/o-forologikos-elegxos-symfwna-me-to-neo-kfd>

Παράρτημα : Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Φοροδιαφυγή και Φορολογική Συμμόρφωση – Η Επίδραση του Φορολογικού Ελέγχου, της Φορολογικής Ηθικής και της Τεχνολογίας

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της έρευνας στο πλαίσιο εκπόνησης διπλωματικής εργασίας για το ΠΜΣ στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Σκοπός της έρευνας είναι να αναλύσει το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και πιο συγκεκριμένα να προσδιορίσει την επίδραση τριών παραγόντων: του φορολογικού ελέγχου, της φορολογικής ηθικής και της τεχνολογίας.

Οι απαντήσεις του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου είναι ανώνυμες και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για ερευνητικούς σκοπούς.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων.

Ενότητα 1 - ΠΡΟΦΙΛ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ

1: Φύλο

- Άντρας
- Γυναίκα
- Άλλο

2. Ηλικία

- 18-25
- 26-35
- 36-55
- Άνω των 55

3. Εκπαίδευση

- Δευτεροβάθμια
- Τριτοβάθμια
- Μεταπτυχιακός Τίτλος
- Διδακτορικός Τίτλος

4. Επάγγελμα

- Μισθωτός
- Ελεύθερος Επαγγελματίας
- Άνεργος
- Συνταξιούχος
- Άλλο

5. Κατηγορία Καθαρού Εισοδήματος

- 0-20.000
- 20.001-30.000
- 30.001-40.000
- 40.001-
- Δεν επιθυμώ να απαντήσω

Ενότητα 2 - ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

6. Πόσο πιστεύετε ότι υπάρχει φοροδιαφυγή στην Ελλάδα;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

Ενότητα 3 - ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

7. Πόσο πιστεύετε ότι συμβάλλει η διαδικασία του φορολογικού ελέγχου στην μείωση της φοροδιαφυγής;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

8. Πόσο πιστεύετε ότι οι συχνοί φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν στη μείωση της φοροδιαφυγής;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

9. Πόσο πιστεύετε ότι η εξάλειψη της διαφθοράς των φορολογικών ελεγκτών από τους φορολογούμενους συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

10. Πόσο πιστεύετε ότι οι φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν στη μείωση της φοροδιαφυγής, μέσω της εντύπωσης που δίνουν για ένα αποτελεσματικό και δίκαιο φορολογικό σύστημα;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

11. Πόσο πιστεύετε ότι μέσα από τους φορολογικούς ελέγχους και την επικοινωνία των φορολογούμενων με τους ελεγκτές, επιτυγχάνεται η καλύτερη κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας και συνεπώς η μείωση της φοροδιαφυγής;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

Ενότητα 4 - ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΗΘΙΚΗ

12. Πόσο πιστεύετε ότι η φορολογική ηθική συμβάλλει στη φορολογική συμμόρφωση;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

13. Πόσο πιστεύετε ότι οι φορολογικοί ελεγκτές είναι ηθικοί;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

14. Πόσο πιστεύετε ότι οι λογιστές είναι ηθικοί;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

15. Πόσο πιστεύετε ότι οι πολίτες είναι ηθικοί;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

16. Πόσο πιστεύετε ότι υπάρχουν μαθήματα φορολογικής ηθικής στα πανεπιστήμια;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

Ενότητα 5 - ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

17. Πόσο πιστεύετε ότι το φορολογικό σύστημα είναι δίκαιο;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

18. Πόσο πιστεύετε ότι το φορολογικό σύστημα είναι αποτελεσματικό;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

19. Πόσο πιστεύετε ότι το φορολογικό σύστημα δεν είναι διεφθαρμένο;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

Ενότητα 6 - ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

20. Πόσο πιστεύετε ότι η χρήση της τεχνολογίας θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

21. Πόσο πιστεύετε ότι τα προσωπικά σας δεδομένα δεν θα παραβιαστούν από τις φορολογικές αρχές μέσω της τεχνολογίας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

22. Πόσο πιστεύετε ότι η τεχνολογική αναβάθμιση της φορολογικής διοίκησης θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

23. Πόσο πιστεύετε ότι η τεχνολογία συμβάλλει στον αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο για την ανίχνευση φορολογικής απάτης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

24. Πόσο πιστεύετε ότι η τεχνολογία δε θα αυξήσει την οικονομική ανισότητα λόγω των ευκαιριών που δίνει σε μια μικρή μερίδα του πληθυσμού να φοροδιαφύγει ;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

25. Πόσο πιστεύετε ότι η ηλεκτρονική καταγγελία στις φορολογικές αρχές, θα συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής ;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.